Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 15 גראשען — היינט 8 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 287 | Łódź, Poniedziałek, 15 grudnia 1930 r. | אכטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג כ"ה כסלו תרצ"א | № 287

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

מארשאל פילסודסקי פאהרט קיין א"י

וואַרשאַ, 14 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) א היגע נאכמיטאג-צייטונג ברענגט היינט די סענסאציאנעלע ידיעה, אז אויפ'ן וועג קיין מאדערא וועט מארשאל פילסודסקי זיך אפשטעלען אין עגיפטען, וואו ער וועט ווײלען עטליכע טעג. מארשאל פילסודסקי זאל אויך בעזוכען א"י וואו ער וועט זיין דער גאסט פון סער טשענסעלאר.

ווי די צייטונג גיט ווייטער איבער, זאל דער מארשאל האבען בדעה אין א"י זיך בעקענען מיט דער לאגע פון די פוילישע יודען אין א"י, וועט בעזוכען די יודישע קאלאניעס א. א. וו.

אפקלאנגען פון מארשאל פילסודסקי'ס לעצטען אינטערוויאו

וואַרשאַ, 14. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) דער לעצטער אינטערוויאו פון מארשאל פילסודסקי האט אין די פאליטישע קרייזען געמאכט א שטארקען רושם. אין די פאליטישע קרייזען רעכענט מען, אז אין דער צייט, וואס דער מארשאל וועט זיך געפינען אין אורלויב, וועלען געענדערט ווערען די קאנסטיטוציע-פאראגראפען און די אויספיהרונגס מאכט פון מלוכה-פרעזידענט וועט בעדייטענד פערברייטערט ווערען.

ווען מארשאל פילסודסקי וועט צוריקקומען פון אורלויב, וועט דער מלוכה-פרעזידענט זיך אפזאגען פון זיין הויכען אמט און דאן וועט דורך א פלעביסציט אלס מלוכה-פרעזידענט געוועהלט ווערען מארשאל פילסודסקי.

רעזולטאט פון די וואהלען אין דער צאפאטער יודישער קהלה

דאנציג, 14 (י.ט.א. טעלעגראפיש) אין צאפאט זענען פארגעקומען וואהלען צו דער יודישער קהלה.

די אסט-יודען האבען אפגעהאלטען א גרויסען נצחון און האבען בעקומען 6 מאנדאטען און 2 פערטרעטער.

א פראטעסט-מיטינג אין חיפה

געגען דער פעראָרדענונג פון צוואנגס-זונטאג-רוה

ירושלים, 14 (י.ט.א. טעלעגראפיש) אין חיפה איז פארגעקומען א גרויסער פראטעסט מיטינג אין צוזאמענהאנג מיט דער רעגירונג'ס פעראָרדנונג וועגען די צוואנגס-זונטאג-ארבייטען ביים חיפה'ער פארט.

אינ'ם מיטינג האבען זיך בעטייליגט: די יודישע קהלה, די האנדעלס קאמער, דער ארבייטער-ראט א. א.

עס איז אנאנימען געווארען א שארפע פראטעסט-רעזאלוציע, אין וועלכער עס ווערט צ. א. געזאגט, אז די דאזיגע רעגירונגס-פעראָרדענונג שטעהט אין סתירה מיט'ן מאנדאט.

גארנישט, אדער כמעט גארנישט...

די פערהאנדלונגען צווישען דער ענגלישער רעגירונג און דער יודישער אגענץ

לאנדאן, 14. (י. ט. א. טעלעגראפיש). „דזשואיש קראניקל” טיילט מיט, אז דער פערלויף פון די פערהאנדלונגען צווישען דער ענגלישער רעגירונג מיט דער יודישער אגענץ איז נישט קיין צופרידענשטעלענדער.

דער פארלאמענטארישער קארעספאנדענט פון דער צייטונג ווייסט צו בעריכטען, אז פון טאג צו טאג ווערט אלץ קלאהרער, דאס פון די אונטערהאנדלונגען וועט גארנישט, אדער כמעט גארנישט ארויס.

נאך די וואהלען אין ווייטשעפל איז ביי דער רעגירונג פערשוואונדען דער אומרוהע, וועלכע ס'האט ארויסגערופען דאס ערשיינען פונ'ם „ווייס-בוך”.

בנוגע דער הלוואה פון צוויי מיט א האלבען מיליאן פונט שטערלינג, וועלכע האט געזאלט געמאכט ווערען פאר ארץ ישראל, זענען ביים פינאנץ-מיניסטער סנאודען ענטשטאנען געוויסע פאר-בעהאלטען, און עס איז מעגליך, אז דער פראיעקט זאל דורכ'ן מיניסטעריען קאבינעט אינגאנצען אפגעווארפען ווערען.

פראפ. איינשטיין וועט רעדען

דורכ'ן ראדיא אין אמעריקא וועגען דער לאגע אין ציוניזם

ניו-יארק, 14 (ספ. טעל.) — פראפ. אלבערט איינשטיין, דער בעריהמטער געלעהרטער, וועט דא האלטען א גרויסען פארטראג איבער ציוניזם. זיין רעדע וועט פערשפרייט ווערען דורכ'ן ראדיא איבער דער גאנצער וועלט. די פארבערייטונגען פאר דעם רעפעראט מאכט די ציוניסטישע סטודענטען ארגאניזאציע.

165 מיליאן דאלאר

אויף קאמף געגען ארבייטסלאזיגקייט

לאנדאן, 14. (ספ. טעל.) דער סענאט פון די פאראייניגטע שטאטען האט בעשלאסען צו העכערען פון 150 מיליאן אויף 165 מיליאן דאלאר די קרעדיטען אויף עפענטליכע ארבייטען, כדי צו בעשעפטיגען די ארבייטסלאזע.

רעוואלוציע אין קובא

ניו-יארק, 14 (ספ. טעל.) אין קובא איז אויסגעבראכען א אויפשטאנד פון דער בעפעלקערונג געגען דעם פרעזידענט. אין איינציגע שטעט איז געקומען צו בלוטיגע קאמפען צווישען דער ציווילער בעפעלקערונג מיט דער פאליציי. עס זענען דא געהרגעטע און פערוואונדעטע. דאס מיליטער איז ביז איצט אויף דער זייט פון דער רעגירונג. די אויפשטענדער פאדערען, אז דער פרעזידענט זאל דימיסיאנירען. עס איז ערקלערט געווארען בעלאגערונגס-צושטאנד. איבער די גאסען געהען ארום בעוואפענטע פאטרולען.

געעפענט די סעסיע פון פרא-פאלעסטינא-קאמיטעט אין בריסעל

בריסעל, 14. (י. ט. א. טעלעגראפיש). היינט האט זיך דא געעפענט די סעסיע פון סאציאליסטישען פרא-פאלעסטינא-קאמיטעט.

פארזיצער פון קאנגרעס איז עמיל וואנדער וועלדע.

אויף דער טאג-ארדנונג שטעהען די פראגען וועגען דער איצטיגער סיטואציע אין א"י אין צוזאמענהאנג מיט'ן „ווייס בוך”.

רעגיאנאליסטען - צוזאמענפאהר אין ווארשא

ווארשא, 14 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) היינט איז דא פארגעקומען דער 9 רעגיאנאליסטען צוזאמענפאהר אין וועלכען ס'האבען זיך צוו. אנד. בעטייליגט פרעמיער מיניסטער סלאוועק, סיים מארשאלעק שוויטאלסקי, פארשטעהער פון דער רעגירונג און סיים.

רעפעראטען האבען געהאלטען פרעמיער מיניסטער סלאוועק וויצע-מיניסטער סטאזשינסקי א. אנד.

אקציע געגען העכערען דאס דירה-געלד און געגען עקסמיסיעס

ווארשא, 14 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) א רייהע היגע געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס און לאקאטארען פעראיינען האבען בעשלאסען פארצונעמען א ברייטע אקציע געגען פראיעקט צו העכערען דאס דירה-געלד און אז אויף די ווינטער חדשים זאלען אפגעשטעלט ווערען די עקסמיסיעס.

די ארגאניזאציעס האבען בעשלאסען זיך צו ווענדען נאך שטיצע צו איינציגע סיים קלובען.

שוין דערשינען:
אלחנן צייטלין
א ביכעלע לידער
שעהן ארויסגעגעבען — אלבום פארמאט
פרייז 1 זלאטי
הויפט פערקויף: קאאפ. „ביכער”
ווארשא. נאלעווקי 2a.

מאשין=מצות
ווערט געבאקען אלע טאג פרישע און דינע ווי אויך מצה=מעהל, אייער-פערפעל און סוכארקעס לויט קארלסבאדער סיסטעם
מיר עמפפעהלען צו יעדער צייט אונזער גוט-בעקאנטע און פרישע געבעקסען פון אונזער איבעראל בעוואוסטער צוקערביע
ב. וויינבערג
38 פעטריקאווער 38
:-: טעל 143-82 :-:

די עלעגאנטסטע מתנה לכבוד חנוכה
איז א שעהנע פערפום=באמבאניערקע איינגעהויפט
איז דער גוט=בעקאנטער פערפומעריע
י. דרוקער, זאוואדזקא 5
וואו ס'געפינט זיך דער רייכסטער אויסוואהל פון די נייעסטע קאסמעטישע ארטיקלען
פערפומען, טואלעט-זייפען, פודערן, קעלנישע, בלומען-וואסערן
צו אויסנאהמס-פרייזען
איך עמפפעהל זיך דער געעהרטער קונדשאפט. מיט אכטונג
Perfumerja J. DRUKIER, Zawadzka 5, tel. 175-92

דערשטיקט דעם אויפשטאנד אין שפאניען

מאדריד, 14. (ספ. טעל.) אין יאצא, א שפאנישע פעסטונג אין די פירענעיען אויף דער פראנצויזישער גרעניץ, איז אויסגעבראכן אן אויפשטאנד פון דארטיגען גארניזאן. די רעגירונג האט דורך א שטרענגער צענזור זיך בעמיהט צו בעהאלטען די ידיעה און אין פערלויף פון עטליכע שעה איז שפאניען געווען אפגעשניטען פון דער גאנצער וועלט. די אויפשטענדיגע האבען צושטערט אלע טעלעגראפישע און טעלעפאנישע פערבינדונגען.

דער מיניסטארען-קאבינעט האט אפגעהאלטען א דרינגענדע זיצונג און ארויסגעשיקט רעגירונגס-טרייען מיליטער. דער אנפיהרער פון בונט אין יאצא איז קאפיטאן גאלאן. בשעתו איז ער בעשולדיגט געווארען, אז ער האט געפלאנט אן אטענטאט אויפ'ן צוג, וואס האט געפיהרט דעם קעניג אלפאנס קיין בארצעלאן און איז דערפאר דערוויטערט געווארען פון אקטיווען מיליטער דינסט.

מאדריד, 14. (ספ. טעל.) די רעגירונג האט פערעפענטליכט אן אויפרוף צו דער בעפעלקערונג, אין וועלכען זי בעהויפטעט, אז זי האט בעהערשט די לאגע.

מאדריד, 14 (ספ. טעל.) די אנפיהרער פון'ם אויפשטאנד קאפיטאן גאלאן און קאפיטאן סיפינאס וועלכע האבען אנגעפיהרט מיט'ן בונט אין יאצא זענען פערמשפט געווארען צום טויט. אלע איבריגע אפיצירען — אויף לעבענס-לענגליכע תפיסה.

דער אורטייל איז אויסגעפיהרט געווארען.

ווי ס'שטעלט זיך ארויס זענען אין אויפשטאנד געווען אנגאזשירט קרוב 700 שלייכט בעוואפענטע סאלדאטען, וואס זענען אנגעפיהרט געווארען דורך סטודענטען. די סטודענטען זענען מיט א פאר טעג צוריק געקומען אויף לאסט אויטאס.

היינט האבען אלע אויפשטענדיגע, וואס זענען נאך נישט ערשאסירט געווארען, זיך אונטער-געגעבען. אין לאנד איז ערקלערט געווארען קריגס צושטאנד.

אויפרוף צו אלע טיילען פון דער ארבייטער=בעוועגונג אין דער ציוניסטישער ארגאניזאציע

אינמיטען פונ'ם שווערען קאמף אויף צו בעזייטיגען די רכילות'ן און אנגריפען געגען אונזער בעפרייאונגס-ווערק, אינמיטען דעם קאמף צו פערפעסטיגען דאס רעכט פונ'ם יודישען פאלק אויפצובויען זיין היימלאנד, דאס רעכט אויף איינוואנדערונג און בויאונג פאר'ן יודישען ארבייטער — איז בעשלאסען געווארען צו רופען דעם ציוניסטישען קאנגרעס.

דער וואהל-טאג דערנעהנטערט זיך.

ווער וועט זארגען דערפאר, אז דער דאזיגער קאנגרעס, וועלכער וועט צונויפקומען אין א גאר שווערער שעה, אין א שעה פון אנגריפען און ראנגלענישען, זאל נישט פערוואנדעלט ווערען אין א קאנגרעס פון כאאס און ארבייטס-אומפעהיגקייט?

דער פאליטישער קאמף, וועלכען מיר פיהרען איצט, וועט פערענדיגט ווערען ביז מיר וועלען זיגען. אונזער גלויבען איז פעסט, אז מיר וועלען זיגען! ווייל דער טיפער אמת, וועלכער איז דער הויפט-כוח פון אונזער בעוועגונג, די שאפענדע געדעכטיגקייט, וועלכע איז דער לייט-מאטיוו פון אונזער ווערק וועלען גובר זיין די דאקומענטען פון פאלשקייט, די קנוניות פון דער מאכט, וועלכע זענען אונז פיינדליך, פריהער אדער שפעטער — אונזער זיג מוז קומען.

אבער דער ערשטער און דער עיקר בעדינג פאר יעדען זיג איז — אז אויך אינמיטען דעם קאמף, אין דער צייט פון גזרות, פערבאטען און אנגריפען — זאל אפילו אויף קיין איין רגע נישט אונטערבראכען ווערען אין א"י די שעפערישע בויאונגס-טאט און די פערפעסטיגונג פונ'ם ישוב.

אונזער פאליטישער קאמף איז נישט אפגעריסען פון אונזער קאלאניזאטארישער ווירקליכקייט אין א"י. גראד ווי די שאפונגס-טאט שטיצט אונזער קאמף, העלפט אונזער קאמף דער קאלאניזאטארישער טאט. יעדער נייער ציגעל אין אונזער בנין, שטארקט אונזער קראפט און פעסטיגט אונזער רעכט. נאר די ממשות'דיגע, קאנקרעטע אומאונטערבראכענע אויפבוי-ארבייט אין א"י גיט אונז דעם מאראלישען און פאקטישען כוח אין אונזער פאליטישען קאמף.

דאס איז תמיד געווען דער עיקר'דיגער גרונדזאץ פון דער ארבייטער-בעוועגונג אין א"י. מיט דעם דאזיגען גרונדזאץ, אין דעם בעשטרעבען צו ענטוויקלען אין דער ציוניסטישער בעוועגונג דעם חוש פאר ממשות'דיגער אויפבוי-טאט, פאר נייע קאלאניזאטארישע דערגרייכונגען, האט זיך אונזער בעוועגונג אונטערשידען פון אנדערע גרופירונגען אינ'ם ציוניזם. בפרט פון יענע שטרעמונגען, וועלכע בעפרידיגען זיך מיט אילוזיעס און בערוהיגען זייער ציוניסטישען געוויסען נאר מיט „פאליטיק".

געטריי אונזער וועג, וועלכען מיר זענען תמיד געגאנגען, וועלען מיר אנווענדען אונזער גאנצען כוח און השפעה, אז דווקא אין דער איצטיגער שווערער און נסיונות-פולער שעה, זאל גובר זיין אין ציוניזם די שאפענדע בויערישע שיטה, וועלכע פעסטיגט דאס פערהאנענע, שאפט נייע פאזיציעס, וועקט אינ'ם פאלק דעם שאפונגס-דראנג, די חלוצישע טרייקייט, די קרבנות-גרייטקייט און דעם גלויבען אין אויפבוי-ווערק.

נישט איין קריזיס האט אונזער בעוועגונג גובר געווען זינט די טעג פון אוגאנדא ביז צום ווייסבוך פון פאספילד.

אלס תשובה אויף דער „כינעזישער וואנד" פון אבדול האמיד איז געקומען די צווייטע עליה, וועלכע האט אריינגעבראכט א נייעם לעבען אינ'ם ציוניזם, האט געפיהרט צו רעאלע דערגאבערונגען וואס זענען עד היום דער יסוד פאר אונזערע פאליטישע דערגרייכונגען.

אין דעם דאזיגען גייסט וועט ווירקען דער ארבייטער-פליגעל אויפ'ן קומענדיגען קאנגרעס.

מיר וועלען קעמפען געגען די יעניגע, וועלכע זענען עלול צו פערוואנדלען דעם ציוניזם אין א בעוועגונג פון פרוכטלאזער פאליטיק-מאכעריי, אהן אויסזיכט אויף פערווירקליכונג. מיר טארען נישט דערלאזען צו דער הערשאפט פון די רעאקציאנערע כוחות אינ'ם ציוניזם, וועלכע ווילען אויסנוצען די שווערע שעה, דעם שמערץ און די פערביטערונג פון די מאסען אויף צו „פערכאפען די מאכט" און ברענגען די בעוועגונג צו א תוהו ובוהו.

כדי צו דערפילען די דאזיגע אויפגאבע אויפ'ן קאנגרעס, כדי מיר זאלען קאנען געווינען און צוציהען נייע כוחות מחוץ אונזער מחנה פאר אונזער וועג, מוזען מיר קודם כל רופען אלע טיילען פון אונזער בעוועגונג צו אן ענערגישער און אקטיווער טעטיגקייט ביים פערשפרייטען דעם שקל און בעת דעם וואהל-קאמף.

מיר זענען נישט איינזאם אין פאלק. פון א קליינעם הייפעל זענען מיר אויפגעוואקסען צו א גרויסער מחנה. דורך זיין שאפען און טרייקייט האט דער יודישער ארבייטער אין א"י געוואונען דעם צוטרוי פון די ברייטע פאלקס-מאסען, וועלכע זעהען אין איהם זייער געטרייען שליח.

מיר מוזען מאבילעזירען אונזער מחנה און געווינען דעם צוטרוי פונ'ם ציוניסטישען וועהלער! אונזערע חברים, וואו זיי זאלען נישט זיין, מוזען זארגען דערפאר, אז עס זאל פערגרעסערט ווערען די צאהל שקל-קויפער — די צאהל וועהלער צום קאנגרעס.

אויף אייך, חברים, פערבינדעטע פון דער ארץ-ישראל'דיגער ארבייטערשאפט ליגט די אחריות פארן גורל פונ'ם ציוניסטישען קאנגרעס, וועלכער קומט זיך צונויף אין דער איצטיגער שעה, זארגט, אז צוליב נאכלעסיגקייט אדער אומאקטיוויטעט זאל נישט פערקלענערט ווערען דער שאפענדער כוח אינ'ם ציוניזם.

פערשטארקט אייער טעטיגקייט און גרייט זיך צום קאנגרעס!

אין נאמען פון ארבייטער-פליגעל אינ'ם ציוניסטישען אקציאנס - קאמיטעט:

חיים ארלאזאראוו, בע"ל כצנלסון, שלמה קאפלאנסקי, יוסף שפרינצאק.

לאנדאן, דעצעמבער 1930.

1.100.000 שקלים אין 36 לענדער זענען פונאנדערגעשיקט געווארען דורך דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע

לאנדאן, 14. (יט"א טעלעגראפיש). דאס צענטראל-ביורא פאר'ן ציוניסטישען קאנגרעס, וועלכער דארף דעם 24-טען פעברואר פארקומען אין קארלסבאד, טיילט מיט, אז די פארבערייטונגס-ארבייטען ענטוויקלען זיך גוט.

די עקזעקוטיווע האט ארויסגעשיקט אין 36 לענדער א מיליאן מיט הונדערט טויזענד שקלים: פאר די פעראייניגטע שטאטען—250 טויזענד; פאר פוילען — 180 טויזענד; פאר ארץ-ישראל — 40 טויזענד.

יודיש טעאטער „פילהארמאניע" נארוטאוויטש 20

נאר 9 גאסטשפילען פון בעריהמטען ארטיסט פון סטאניסלאווסקי'ס קונסט-טעאטער אין מאסקווע, פיסקאטא-טעאטער אין בערלין

פאול באראטאוו

היינט, מאנטאג, 9 אווענד פאפולערע פארשטעלונג פון 80 גר. אן

דער פאטער

דראמע אין 3 אקטען פון אויגוסט סטרינדבערג

אויפ'ן אלגעמיי-נעם פערלאנג צום לעצטען מאל

הויפט-ראל „ריטמייסטער אדאלף"-פאול בארטאוו.

דינסטאג, מיטוואך און דאנערשטאג גאסטראלירט די טרופע אין קאליש

פרייטאג, דעם 19-טען ה. ח. אין צוזאמענהאנג מיט דער יובילייפייערונג פונ'ם גרויסען יודישען דיכטער שלום אש

גאט פון נקמה

הויפט-ראל יענקעל שאפשאוויטש — פאול באראטאוו

ס'נעהמען אנטייל פרויען: מ. ראיען, ס פלאום, י. פלאום, ס. פאזנאנסקא. מענער: ח. בראקארזש, מ. גורוויטש, י. גרינהויז, י. וויינבערג, מ. מעלמאן, מ. פאזנאנסקי, א. קורץ, ה. פלוים. טופלאר: מ. איינזנבערג. בילעטען צו בעקומען אין פילהארמאניע קאסע.

הלא חכמה תקרא ותבונה תתן קולה

אם תקח אמרי ומצותי תצפן אתך

אז תשכב בית ושענן כי הלך בתום

ילך בטח ומעקש דרכיו יודע

איבער דעם זאלסט נאר קומען אין ביורא

פון ד. מאנעלא

וואס איז איבערגעטראגען געווארען פון צווייטען הויף אויפ'ן ערשטען הויף

פיעטריקאווער 17, לינקע אפיצינע פארטער, טעל. 124-95

וואו ס'ווערט ווייטער ערלעדיגט פינקטליך און געוויסענהאפט געשריבען א-לערליי ביטעס: ציווילע, קארנע, האנדלאווע, אפעלאציעס, אדוואלאנציאס, לליזואלעס, זאפיזפיטשעניאס אויף אלע שטעט אין פוילען, וועגען דירות אין אויסלאנד ראזיעמטשע, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.

בעמ.: קלויזנדעם און זאבעזיעטשעניע חע-רען ביז מיר ערלעדיגן במשך פון 24 שעה

מיט אכטונג ד. מאנעלא, פיעטריקאווער 17, 1-טער הויף

א געוועלב

אין א גוטען פונקט

צו פערקויפען.

זאכאדניא 52

אין קאלאניאל - געוועלב.

א וואוינונג

בעשטעהענד פון 4 צי-מערן און קיך 2, שטאק פראנט מיט 2 איינגאנג-מיט אלע בעקוועמליכקייטען אין צענטרום שטאט פון זאפארט איבערצוגעבען צו ערפאהרען פיעטריקא-ווער 16 אין עקספעדיציע פרישבערג. 9966

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

נאר פאר וועגערישע הויט-קראנקה. און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערוועז-קראנקהייטען.

קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט קאסמעטיק.

-- טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. --

פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ.

נעמט אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען

זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.

– בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. –

וויזיט 3 זל.

Dr. med. W. Eychner

גינעקאלאג-אקושער

זגערזשער 11

טעלעפאן 72–134

נעמט אן פון 2–3 נאכמ. און פון $7^1/_2$–9 אווענד.

Dr. ADAM GROSGLIK

Al. Kościuszki 27

tel. 151 78

צוריקגעקעהרט

הויט און וענערישע קראנקה. רענטגען און ליכטהיילאינסטס. נעמט אן פון 4—7 אווענד

Dr. N. HALTRECHT

ספעצ. ארצט פאר הויט און געשלעכטס-קראנק.

נעמט אן פון 8 ביז 9 פריה פון 12–3 נאכמיטאג און פון 8 ביז 9 אתענד.

זונטאג פון 9 ביז 1 בטאג.

פיעטריקאווער 10

פאר אינבעמיטעלטע לעמשניצע-פרייזען.

Dr. med. A. Landkof

פאלורניאווא 15

טעל. 138-34

אינערליכע און קינדער קראנקהייטען

נעמט אן פון 2-3 און 7-8 אב.

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע

אנדזשעיא 5, טעל. 159-40

נעמט אן פון 8–11 און פון 5–9 אוו.

זונטאג און יום טוב פון 9–1 פארמ.

בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

רעטשניצע

צאהן-ערצטליכער גאבינעט און רענטגען-אינסטיטוט

דיאגנאסטיק, אויסערליכע און לייכט טיפע טעראפיע)

זגערזשער 17 טעל. 116-33

ווענעראלאגישער גאבינעט

טעגליך טעטיג פון 1 — 2 נאכמיטאג.

DOKTÓR H. WOŁKOWYSKI

האט זיך איבערגעצויגען אויף

צעגעלניאנא 36, טעל. 216-90

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען. מענער - שוועכע, אלע ארט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען

נעמט אן פון 9 - 2 נארמ. און פון 5 - 9 אווענד

פאר דאמען בעזונדערע ווארטע-צימער.

Dr. med. H. Krauskopf

אקושעריע- און פרויען-קראנקהייטען

זגיערזשער 16, טעל. 113-47

נעהמט אן פון 4–7 אווענד.

Dr. med. M. LERNER

ספעציאליסט פאר קינדער-קראנקהייטען

זאכאדניא 64, טעל. 113-09

נעהמט אן פון 3 ביז 5 נאכמיטאג.

DR. MED. H. LUBICZ

ספ. פאר הויט, וועגערישע און געשלעכטס-קראנק.

אויף צעגעלניאנא 43, טעל. 141-32

ַאמפאנגס-שעה'ן 8–10, 12–2, און 5–8 זונטאג און יו"ט 9–1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל.

ל א ד ז,
15 דעצעמבער 1930

„נייער פאָלקסבלאַט"

ל א ד ז,
15 דעצעמבער 1930

„דער לעבעדיגער אינהאַלט פון לעבען"

שטימען פון דער פוילישער פרעסע

דער פאַרלאַמענט האָט זיך איבערגעלעבט, ער איז נישט פעהיג צו קיין שעפערישער אַרבייט, — אָט דעם געדאַנק חזרט איבער שוין צום וויפילסטען מאָל דער אָרגאַן פון דער סאַנאַציע „גאַזעטאַ פּאָלסקאַ" אין אַן׳אַרטיקעל א. ג. „אָפּגעשטאָרבענע פאָרמען, אָדער לעבעדיגער אינהאַלט?" שרייבט די צייטונג.

„די ענטוויקלונג פוןביידע אינסטיטוציעס — פון רעגירונג און פאַרלאַמענט — איז נישט געגאַנגען מיט קיין געמיינזאַמען וועג. דער פאַרלאַמענט האָט נישט אָנגעיאָגט די היסטאָרישע ענטוויקלונג פון דער אויספיהרונגס-מאַכט, ער איז פערשטאָרבען אין אונבעוועגליכקייט, איז פערגליווערט געוואָרען אין אונמאַכט, און אומזיסט קלאַפּען אין די טירען פון די פאַרלאַמענטען גרויסע ווירטשאַפטליכע פּראָבלעמען, געזעלשאַפטליכע און אַפילו פּאָליטישע פון היינטיגען טאָג. די פּראָבלעמען אַליין זענען נישט פעהיג צו קיין שעפערישער אַרבייט. און האָבענדיג אין די הענד דאָס שרעקליכע געוועהר פון פערביי-נונג — דאָס רעכט אומצווואַרפען די רעגירונגען — האַמעווען זיי דעם גאַנג פון זייער אַרבייט, האַלטען. אָדער מאַכען אַפילו צו נישט די רעזולטאַטען פון זייערע אָנשטרענגונגען".

אָבער, פיהרט אויס די צייטונג, „עס זעלען נישט העלפען ד יגעוויינען פון די איבערגעבליבענע פון די אַמאָליגע יאָהרהונדערטער, די אָנהענגער פון אָפּגעשלאָגענע לאָזונגען און פערשימעלטע גלויבענס, ענדערונגען מוזען קומען, די פערגליווערטע פאָרמען פון דאָקטרינעס קאָנען נישט דערשטיקען דעם לעבעדיגען אינהאַלט פון לעבען"...

מיט׳ן „לעבעדיגען אינהאַלט פון לעבען" פערנעהמט זיך דעפ. טשאַפּינסקי, וועלכער אַנאַליזירט אין „ראַבאָטניק" דעם נייעם בודזשעט און שרייבט וועגען די אויסגאַבען, וואָס זענען אין ביודזשעט פאָראויסגעזעהען:

„אין די הוצאות, ווי שטענדיג, פערנעהמט דעם ערשטען פלאַץ דער מיליטערישער בודזשעט. ער איז לגמרי נישט לאַקירט אין בודזשעט פון קריגס-מיניסטעריום, אָבער שוין דאָס דאָזיגע מיני-סטעריום נעהמט 836 מיליאָן פון די אויסגאַבען, אָדער אינאיינעם מיט די אויסגאַבען אין אַנדערע מיניסטעריומס בעטרעפט דער קריגס-ביודזשעט אַני-ערך אַ דריטעל פון פּרעלימינאַר, בכלל שטעלען מיט זיך פאַר די מיליטערישע און בעאַמטען-אויס-גאַבען אַ קאָלאָסאַלען טייל פון ביודזשעט אויפ׳ן צווייטען אָרט שטעהען די אמונות און בילדונג, אַ-בער דאָס גרויסע פּראָבלעם פון בויען שולען איז נישט נאָר נישט בעריהרט געוואָרען, נאָר איז אַפילו איינגאַנצען פערנאַכלעסיגט. ס׳איז גענוג צו זאָגען, אַז אויף בויען שולען (אונטערשטיצונגען און סטיפּענדיעס) ווערט בעשטימט... איין מיליאָן לגבי (19 מיליאָן אין לויפענדען יאָהר און לגבי 19 מיליאָן פון רעכנונג-אָפּשלוס פאַר׳ן יאָהר 1928—9.

„אויפ׳ן דריטען אָרט (נישט רעכנענדיג די רובריק פון מלוכה-חובות) שטעהען די אויסגאַבען פון אינערן-מיניסטעריום, דאָ פערנעהמט דאָס ער-שטע אָרט די מלוכה-פּאָליציי, וועלכע נעהמט צו 125 מיליאָן... זעהר אינטערעסאַנט איז דער פער-גלייך: 1 מיליאָן אויף בויען שולען (20 מאָל ווע-ניגער, ווי אין לויפענדען יאָהר און 125 מיליאָן אויף פּאָליציי (די סומע נישט פערקלענערט).

„ס׳איז אויך ווערט אַ קוק צו טון אויף דער פראַגע פון די דיספּאָזיציע-פאָנדען. נאַטירליך עקזיס טירען די פאָנדען... אין דער פּולער מאָס. אַזוי, למשל, נעהמט דער פאָנד פון אינערן-מיניסטעריום 6 מיליאָן (לגבי 3 מיליאָן אין לויפענדען ביודזשעט) אין אויסערן-מיניסטעריום האָבען מיר 4,7 מיליאָן נעבען 4,2 מיליאָן אויף פּראָפּאַגאַנדע.

...„אין די הכנסות זעהען מיר אַ גרויסען איבער געוויכט פון אונדירעקטע שטייערן, וועלכע פאַלען געוואַלדיג צו לאַסט דער בעפעלקערונג. און די הוצאות זעהען מיר קודם כל זייער מיליטעריש-בעאַמטליכען כאַראַקטער, עס וואַרפט זיך אין די אויגען די פערנאַכלעסיגונג פון די קולטורעלע און סאָציאַלע בעדערפעניסען לטובת די פּאָליצייאישע. די דיספּאָזיציע-פאָנדען בליהען ווייטער".

„די געהיימניש פון בריסק"

סאַנאַציע-בלאַט פאָדערט אויפצוקלערען דעם גאַנצען ענין

אין אַן׳אַרטיקעל און אין עטליכע נאָטיצען פערנעהמט זיך דער נעכטיגער „ראָבאָטניק" מיט דעם ענין בריסק. אין אַ נאָטיץ א. ג. „די געהיימניש פון בריסק" שרייבט דער אָרגאַן פון פּ.פּ.ס.:

„איינס פון די סאַנאַציע-בלעטער איז בעכטען אַרויסגעטראָטען מיט אויפפאָדערונג, אַז עס זאָל אין דער גאַנצער מאָס אויפגעקלערט ווערען די געהיימ-ניש פון בריסק אין איינעם מיט די נעמען פון די קרבנות און מיט די נעמען פון די שולדיגע.

אדרבא, אַלץ וועט אויפגעקלערט ווערען און אין דער פולער מאָס, אָבער דערווייל מאַכט אייך נישט פאַר באַאיון; איז. דאָך די עפענטליכע בע-שולדיגונג פון אַנדזשעי סטרוג, וועלכע שטעלט פעסט די פאַקטען או זפאָדערט אַן׳אָפּענע אויס-פאָרשונג, אין פוילען קאָנפיסקירט געוואָרען, און דער פאָרשלאָג, אַז די בריסקער אַרעסטירטע זאָלען בעלעגען אַן׳אָנקלאָגע צום הער מיכאַלאָווסקי אַלס יוסטיץ-מיניסטער, געגען דעמזעלבען ה׳ מיכאַלאָוו-סקי אַלס ביז איצטיגען פּראָקוראָר, וועלכער האָט געהאַט די אויפזיכט איבער דעם ענין בריסק — מאַכט דעם איינדרוק פון אַן׳איראָניע... זעהר נישט קיין געשמאַקע.

„אדרבא, אַלץ וועט אויפגעקלערט ווערען; די פאָרם און די שעה וועלען מיר אַליין אויסקלויבען".

אין אַן׳אַרטיקעל „דאָס ערשטע וואָרט און דער ערשטער געדאַנק" דערמאָנט „ראָבאָטניק" די ווער-טער, וועלכע ס׳האָט געזאָגט דער דעפּוטאַט פעטרענ-קעוויטש ביי דער ערעפנונג פון דער ערשטער דומע אין פעטערבורג:

„אויב מיר זענען זיך דאָ צונויפגעקומען אַלס פאָרשטעהער פון פאָלק, זאָל אונזער ערשט וואָרט, אונזער ערשטער געדאַנק זיין געווידמעט די יעניגע, וועלכע ליידען אין די טורמעס פאַר זייערע איבער-צייגונגען, זיי אַלע דאַרפען זיך תיכף געפינען אויף דער פרייהייט". די דאָזיגע ווערטער זענען דורך דער גאַנצער דומע אויפגענומען געוואָרען מיט ענטוזיאַזם, אַנדערש איז עס געשעהען ביי תער ערעפנונג פון פוילישען פאַרלאַמענט:

„צווישען דער מעהרהייט, וואָס אַרבייט אויס קייטען-רעגולאַמינגען און ערלויבט רוהיג צו האַלטען אַרעסטירט די אויסדערוועהלטע פון פאָלק געפינט זיך נישט איינער פון די, פאַר וועלכע ס׳האָבען אַמאָל אין דער יוגענד געלויכטען אידעאַלען, וואָס אין זייער פערטיידיגונג האָט זיך געגאָסען דאָס בלוט פון אייראָפּעאישע פעלקער כמעט אין משך פון 150 יאָהר.

„פערשידענע זענען די מענשליכע וועגען. זאַ-יאָנטשעק, אַפילו דער בעריהמטער רוזשניעצקי זע-נען אַמאָל געוועזען ראַדיקאַלען און הייסע אָנהענגער פון די לאָזונגען פון דער גרויסער פראַנצויזישער רעוואָלוציע. דערנאָך זענען זיי געגאַנגען נאָך דער שטימע פון קאַריערע און האָבען צוטרעטען די אי-דעאַלען פון דער יוגענד. אַז זיי זענען געגאַנגען דינען צו פרעמדע — וואָס איז דען דער אונטערשיד? צי מיינט איהר, אַז ווע:יגער טוט וועה די אונטער-דריקונג און געוואַלדטאַט פון אייגענע, אַז זיי לאָזען נישט איבער טיפע, אייביג אייטערנדיגע וואונדען?

„גאזעטא וואַרשאַווסקאַ" ברענגט שוין צום צווייטען מאָל דעם פאָלגענדען אויסצוג פון דער אינטערפעלאַציע וועגען בריסק, וואָס איז אַריינגע-טראָגען געוואָרען אין סיים דורך דעם ענדעקישען קלוב.

„די טורמע אין בריסק איז געווען פאַר ד אַרעסטירטע, געגען וועלכע עס איז ביז היינט נישט בעקאַנט קיין שום אָנגערייפּטאַרע בעשולדיגונג, אַן׳עקזעקוציע, וואָס האָט נישט איהר גלייכען אין באַרמאַלען טורמע-וועזען. די אַ־עסטירטע האָט מען נישט נאָר געמאַטערט און געלאָזט ווי הונגערען, נאָר זיי זענען געשלאָגען געוואָרען דורך אָפּיצירען און אונטעראָפּיצירען, אָדער ממש געקאַטעוועט גע-וואָרען, מ׳האָט ביי זיי אַפילו צוגענומען די רעליגי-יעזע טרייסט, ווען זיי האָבען אַזעלכע פערלאַנגט. אין ליכט פון די ידיעות, פון וועלכע ס׳נעהמט אַרוס אַ גרויל און וועלכע זענען שוין צונויפגעקליבען גע-וואָרען וועגען דער מאַלטערטירונג פון בעזונדערע אַרעסטירטע, שטעלט זיך פאַר די תפיסה אין בריסק אַלס שרעקליכע שאַנדע פון היינטיגען פוילישען לעבען, פון וועלכער עס דאַרף זיך אָפּטיילען אַל-צדינג, וואָס איז פערהאַן אין דער געזעלשאַפט געזונטעס און עהרליכעס. דאָס איז אַ פראַגע פון דער פוילישער רעגירונג און פון אופן, ווי אַזוי זי נוצט אויס איהר מאַכט, אַ פראַגע פון די ריכטער און פּראָקוראָ־ען, פון זייער געוויסען און אַכטונג צום געזעץ, אַ פראַגע פון עהרע פון מונדיר, וואָס ווערט געטראָגען דורכ׳ן פוילישען מיליטער, די פראַגע פון אונזער נאַציאָנאַלען אויסזעהען פאַר דער וועלט, ענדליך די פראַגע פון אונזער גאַנצער ציוויליזאַציע".

פערשווערונג געגען סטאַלינ׳ען איז געווען

טראָצקי, זינאָוויעוו און ראַקאָווסקי האָבען געזאָלט איבערנעהמען די מאַכט

די ענגלישע בלעטער ברענגען סענסאַציאָנעלע רעוועלאַציעס וועגען די געשעהענישען אין סאָוויעט-רוסלאַנד אין חודש נאָוועמבער.

אויב מ׳זאָל גלויבען דעם „דיילי מייל" איז אין מאָסקווע טאַקע געווען צוגעגרייט אַ פערשווע-רונג געגען סטאַלינ׳ען. די מאַכט האָט געזאָלט איבערנעהמען אַ „טראָיקע" פון טראָצקי׳ן, ראַ-קאָווסקי׳ן און זינאָוויעוו׳ן. דער פּלאַן איז אויסגע-אַרבייט געוואָרען אין געהיים אין משך פון אַ לאַנ-גער צייט. אָבער אין לעצטען מאָמענט איז די פער-שווערונג ענטדעקט געוואָרען.

די פערשווערער זענען געווען איינגעטיילט אין דריי גרופּען, בראש פון איין גרופּע זענען געשטאַנען ריקאָוו און טאָמסקי, פון דער צווייטער — סירצאָוו, פון דער דריטער — לאָמינאַדזע. די ערשטע גרופּע האָט אָפּען אַטאַקירט סטאַלינען און פּאָליטביוראָ, די צווייטע האָט דערווייל צוגעגרייט די פערשווערונג.

די איבערקעהרעניש האָט געזאָלט פאָרקומען דעם 7-טען נאָוועמבער, אין יאָהר-טאָג פון דער אָקטאָבער-רעוואָלוציע. לאָמינאַדזע׳ס גרופּע איז גע-ווען טעטיג אויף אוקראַינע און קאַווקאַז. נאָך דער איבערקעהרעניש האָבען זיך אַלע דריי גרופּען גע-דאַרפט פעראייניגען.

סירצאָוו האָט געהאַט אָרגאַניזירט אַ גאַנצע נעץ פון אונלעגאַלע גרופּען אין רוסלאַנד, ווייס-רוסלאַנד און סיביר. ער האָט פערבונדען אַ קאָנטאַקט מיט דער רויטער אַרמעי, בעזונדערס מיט דעם מאָסקווער גאַרניזאָן און מיט דעם פלאָט.

די פערשווערער האָבען בעקומען צוגעזאָגט די אונטערשטיצונג פון אַ רייה בלעטער, זיי האָבען אַריינגעפיהרט זייערע מענשען אין פיל אינסטיטוצ-יעס, אין דער אַרמעי און אַפילו אין ג. פּ. או. זיי זענען אונטערשטיצט געוואָרען פון בריוכאַנאָוו׳ן און פּיאַטאַקאָוו׳ן, וועלכע פערוואַלטען מיט די פינאַנ-צען, זיי האָבען געהאַט זיך פערזיכערט די הילף פון וואָראָשילאָוו׳ן, אונשליכט׳ן און בודיאָנו׳ן. צו די פערשווערער זענען אויך צוגעשטאַנען אַ רייה דיפּלאָמאַטישע פערטרעטער פון די סאָוויעטען אין אויסלאַנד.

דער פּלאַן איז ענטדעקט געוואָרען דורך יאַ-ראָסלאַווסקי׳ן און זיינע אַגענטען.

סטאַלין האָט אין דער נאַכט פון 6-טען נאָוועמ-בער אוועקגעשיקט דעם גרעסטען טייל פון מאָסק-ווער גאַרניזאָן און דערמיט זענען די פּלענער פון די פערשווערער געמאַכט געוואָרען צונישט. עס זענען אַרעסטירט געוואָרען הונדערטער בעאַמטע און אָפּיצירען און ס׳זענען דורכגעפיהרט געוואָרען אַ רייה אַנדערע שווערע רעפּרעסיעס.

די קראַנקע וועלט

איהרע חולאת׳ן און די אפשפּרעכער

אמת געזונט און שטאַרק איז די וועלט עפּעס קיינמאָל נישט געווען; זי איז פון אייביג אָן עפּעס אַ נערוועזע צרה, אַ צווייטע, וואָס שלאָגט כסדר איהר אייגע:עם קאָפּ אָן וואַנט.

און כסדר קורירט זי זיך, זי לויפט כסדר פון איין דאָקטאָר צו דעם אַנדערען.

דאָ פאַלט זי צו צו דעם דאָקטאָר און איז זיכער, אַז דער וועט שוין איהר ברענגען די אמתע רפואה שלימה, אָבער באַלד ענטטוישט זי זיך אין איהם און ענטדעקט אַן׳אַנדערען, איצט שוין טאַקע דעם אמת׳ן, דעם ריכטיגען און דעם איין-איינציגען, און מיט איהם פּאַסירט אינגיכען דאָס, וואָס האָט פּאַסירט מיט זיינע פאָרגעגער.

ווער האָט שוין נישט געהיילט די אָרעמע, קראַנקע וועלט, ווער האָט שוין זי נישט געראַטעוועט פון אַ זיכערען טויט?

און יעדער האָט זיינע מעטאָדען, זיינע מיטלען און זיינע טעאָריעס.

איינער האַלט, אַז עס איז נויטיג אַן׳אָפּעראַציע, מען דאַרף שניידען, שניידען דאַרף מען, ווילדפלייש איז אָנגעוואַקסען, שלעכטע געוואוקסען זענען דאָ אויף איהר גוף, איז שניידען, אויסשניידען די ווילד-פלייש, די געוואוקסען און לאָזען בלויז די באַקעטע ביינער און אויף זיי וועט אָנוואַקסען געזונט פלייש.

אַן׳אַנדערער האַלט, אַז מען דאַרף די וועלט אָוועקזעצען אויף א דיעטע: זי לעבט נישט נאָרמאַל די אַלטע וועלט אונזערע, פרעסט צו פיל, טרינקט צו פיל און איז איבערזעטיגט מיט תענוגים.

איז אַ רייסעניש צווישען די רעטער גופא, די רעטער זענען אויף מעסערס איינע געגען די אַנדערע.

און אַ מאָדנע זאַך — שוין טויזענטער יאָהרען, אַז מען ראַטעוועט די וועלט און זי איז אַלץ נישט קיין געראַטעוועטע. שוין טויזענטער יאָהרען, אַז מען פּיטערט די קראַנקע וועלט מיט ווונדערביגע רפואות, שוין טויזענטער יאָהרען, אַז מען היילט מיט דיזעלביגע מיטלען און יעדער דאָקטאָרל, יעדער רעטערל, יעדער זאָרגערל איז זיכער, אַז זיינע מיט-לען זענען שפּאָגעל-נייע, ער האָט זיי אָקאָרשט ער-פונדען, ער האָט זיי נאָר וואָס ענטדעקט.

מיט די מיטלען צו ראַטעווען די וועלט איז דאָס נעמליכע ווי מיט די ווייבערשע מאָדעס: מען זאָגט, אַז עס זענען דאָ אַרום און אַרום נישט מעהר פון 40—50 ווייבערשע מאָדעס, זיי זענען אַלע דאָ אויף 40—50 בלעטער פון אַ בוך. מישט מען דאָס בוך ביז עס ענדיקט זיך. ווען אַלע בלעטער זענען איבערגע-מישט, הייבט מען אָן פון אָנהויב.

מיטלען צו ראַטעווען די וועלט זענען נאָך דאָ ווייניגער ווי ווייבערשע מאָדעס. זיי זענען אויך פערשריבען, מען מישט דאָ אויך די בלעטער, ווען מען ענדיגט, הייבט מען אָן מישען אויף דאָסניי.

און אַזוי ווי די ווייבער, די פערקאָכטע אין מאָ-דע, זענען זיכער, אַז זיי טראָגען אַ קלייד, וואָס קיין פרוי אויף דער וועלט פאַר איהר האָט קיינמאָל נישט געטראָגען, אַזוי ריכטיג איז זיכער יעדער וועלטרעטער, יעדער וועלטהיילער און יעדער וועלט-דערלייזער, אַז קיינער פאַר איהם האָט זיך נישט דערקלערט נישט צום דיאַגנאָז און נישט צו דער רפואה.

מען האָט שוין דער וועלט געמאַכט הונדערטער מאָל די סאַמע דרייסטע אָפּעראַציעס, מען האָט גע-שניטען, מען האָט אויסגעשניטען ווילד-פלייש און שלעכטע געוואוקסען, מען האָט שוין אויף איהר אויספּרובירט אַלע מינים פון רפואות און אַלע מיטלען.

און אפשר האָט די וועלט צופיל רעטער, צופיל פערזאָרגער און צופיל דערלייזער.

אַז עס זענען דאָ רעטער, פּראָפעסיאָנעלע רע-טער, וועלכע מוזען עמיצען ראַטעווען, זיי דאַרפען ראַטעווען, דאָס איז זייער בעשעפטיגונג.

דער וואָס ווערט געראַטעוועט איז אייגענטליך גאָר אַ קרבן פון די רעטער.

און אין אונזער אומגליקליכער צייט זענען זעכציג פּראָצענט פון אַלע מענשען אויף דער וועלט פּראָפעסיאָנעלע וועלט-רעטער.

ראשית איז יעדער גענעראַל און יעדער אָפּיציר אַ רעטער פון זיין פאָטערלאַנד. ער איז ערצויגען געוואָרען אַלס רעטער און איז אָנגעשטעלט ווי אַ רעטער.

צווייטענס זענען דאָ פּאָליטיקער, וואָס זייער חלום איז צו ראַטעווען זייער לאַנד, פּאָליטיקער פון גאָטס גנאַד, פּאָליטיקער, וואָס זענען בפירוש משיחים פון זייער פאָלק און זייער לאַנד. זיי זענען משיחים, די ווייסען עס גענוי, קענען זיי נישט קומען צו יעדען און איבערצייגען איהם, אַז ער איז דער משיח, דער ריכטיגער, דער אמתער משיח, מענשען גלויבען נישט אויפ׳ן וואָרט, מענשען דאַרף מען אי-בערצייגען מיט פאַקטען.

דאַרף מען פערכאַפּען די מאַכט, געוועלטיגען און דאַן וועט דאָס פאָלק און דאָס לאַנד מוזען איינזעהען, אַז זיי זענען משיחים און דערלייזער.

און מערקווירדיג — אין אונזער פלאַכער און צעזעריסטער צייט, אין אונזער קראַנקער און משו-געגער צייט זענען אויסגערונען געוואָרען אַלע ספקות, אַלע טאַמערס, אַלע גריבלענישען און אַלע תיקוס.

האָט איינער קוים צעקייט אַ שטיקעל שוין פון לאַנג צעקייטען אמת איז ער זיכער, פעסט און צוזתדיג צו אַלע אַנדערע אמת׳ן און צו אַלע אַנדערע אמת זוכער.

קיינער איז אַזוי נישט פעסט און זיכער ווי דער עם-הארץ און דער אומוויסענדיגער, דער רעליגיע-זער עם-הארץ איז קיינמאָל נישט געפייניגט געוואָ-רען פון ספקות, פון גריזשענדיגע טאַמערס און פון אומהיימליכע אפּיקורסישע געדאַנקען, וואָס שניידען זיך אַריין אין מוח.

איז וואָס קראַנקער די וועלט איז, אַלץ מעהר צוואַקסט זיך די פּאָליטיק און וואָס מעהר די פּאָ-ליטיק צוואַקסט זיך, אַלץ קראַנקער ווערט די וועלט.

די וועלט-מלחמה האָט צוטרייסעלט די וועלט, אַזוי צעטרייסעלט, אַז מיליאָנען בלינדע האָבען דערזעהען די אומזיניגקייט פון דער פערשאָלטענער וועלט-אָרדנונג.

מיליאָנען האָבען זיך אַ וואָרף געטון אויף דער פּאָליטיק, מיליאָנען האָבען זיך אַ נעם געטון צו ראַטעווען די וועלט פון חורבן און פערהיטען זי ווייטער פון אַזעלכע אָנפאַלען פון משוגעת.

אַ האַלבע וועלט איז אַריינגעצויגען געוואָרען אין פּאָליטיק.

בלוטיגט די וועלט, ברענט די וועלט פון אַלע זייטען.

נישטאָ קיין שטיקעל ערד אויף דער וועלט, וואו אַ מענש קען זיך פיהלען איצט זיכער און פריי.

אַ בייזע, ציין-קריצענדיגע און צאָרנדיגע וועלט שטעהט איבער אונז.

פלאַקערט איצט אַ מלחמה איבער דער גאַנצער וועלט.

יעדע מלוכה האָט זיך אַן׳אייגענע מלחמה אין איהר לאַנד גופא.

און די נייע פּאָליטיקער, וואָס שעלטען און פלוכען די בלוטיגע מלחמה האָבען ביים שר פון מלחמה, דעם בייזען און צאָרענדיגען מאַרס גע-באָרגט זיין תורה, אַז סכסוכים אויף אונזער וועלט קענען ליקווידירט ווערען נאָר מיט אַ ביקס, נאָר — אָדער דיר אַ טויט, אָדער מיר אַ טויט.

מאַרס האָט זיי מיט פּע־געניגען אויסגעבאָרגט זיין ליכטיגע תורה: איהם איז דאָך קיין חילוק נישט ווי אַזוי און פאַרוואָס מע:שע זקוילע:ען זיך אויס איינע די אַנדערע; איהר ווילט איינפיהרען די מלחמה-בעקוועמליכקייטען יעדער ביי זיך אין דערהיים — אַדרבא.

איהר ווילט אונטער דעם שלייער פון פּאָליטיק, אונטער דעם דעקטוך פון וועלט-רעטונג און וועלט-דערלייזונג אויסשע:טען איינע די אַנדערע — איז אדרבא, מיר איז עס אַלץ איינס, איך קען געהן אין פּאָליטיק, אין וועלט-רעטעריי און אין וועלט-דערלייזעריי.

אַזוי ראַטעוועט מען שוין די וועלט טויזענטער יאָהרען...

דר. א. מוקדוני.

נייער פאָלקסבלאַט

דאָס לאָדזשער לעבען

נייער פאָלקסבלאַט

מאָנטאָג 15 דעצעמבער — כה כסלו תרצ״א

זון-אויפגאַנג 7.15
זון-אונטערגאַנג 3.31

קאָשטשושקאָ-דענקמאָל אויפ׳ן פרייהייטס-פּלאַץ
איז נעכטען פייערליך ענטהילט געוואָרען

די נעכטיגע פייערליכקייט פון אַנטהילען קאָשטשיושקאָס דענקמאָל אויפ׳ן פרייהייטס-פּלאַץ איז אַ דורך זעהר יום-טוב׳דיג. שוין פון אינדערפריה אָן האָבען אַלע הייזער בעצירט געוואָרען מיט פאָהנען און פיל באַלקאָנען פון רעגירונגס- און קאָמונאַלע אינסטיטוציעס און פריוואַטע הייזער זענען דעקאָרירט געוואָרען מיט דעם פּוילישען מלוכה-עמבלעם. אַלע גאַסען, וואָס פיהרען צום פרייהייטס-פּלאַץ זענען בעלאַגערט געוואָרען פון מענשען. די אָרדנונג האָט געהיטען די פערשטאַרקטע פוס- און רייטער-פּאָליציי. דער גאַנצער פרייהייטס-פּלאַץ איז פערנומען געוואָרען מיט דעלעגאַציעס היגע און אויסערשטעטישע מיט פאָהנען.

פונקט 1 אַ זייגער איז אָנגעקומען וואָיעוואָדע יאַשטשאָלט, אַלס פערטרעטער פון מלוכה-פּרעזידענט און באַלד האָבען פאַנפאַרען מיטגעטיילט, אַז די פייערונג הויבט זיך אָן. דער אָרקעסטער פון 31. פּולק האָט אָפּגעשפּילט דעם פּוילישען נאַציאָנאַלען הימן און דאַן האָט זיך אויף דער טריבונע, וואָס איז ספּעציעל דערצו איינגעאָרדענט געוואָרען בעוויזען דער שטאָט-פּרעזידענט זשעמיענצקי, וועלכער האָט געהאַלטען אַ רעדע, געווידמעט קאָשטשיושקאָ און זיין ראָל אַלס נאַציאָנאַלער העלד אין דער אויפלעבונגס-בעוועגונג פון שפּעטערדיגען פּוילען.

אין זיין כאַראַקטעריסטיק פון קאָשטשיושקאָ האָט זיך פּרעזידענט זשעמיענצקי אָפּגעשטעלט אויף זיינע דעמאָקראַטישע אידעען פאַר וועלכע ער האָט געקעמפט לטובת אַלע איינוואוינער פון פּוילען און גלויבען. די נאָוועמבער-קאַמפּען, דער אויפשטאַנד אין יאָהר 1863, די פרייהייטס-קאַמפּען פון יאָהר 1905. דער קאַמף פון די פּוילישע לעגיאָנען אין צייט פון קריג און שליסליך די קאַמפּען אין יאָהר 1920, דאָס זענען אַלס פאָרטזעצונגען פונ׳ם גרויסען קאַמף פאַר פּוילענס פרייהייט, וועלכען ס׳האָט אָנגעהויבען קאָשטשיושקאָ און דער גרויסער דענקמאָל פאַר קאָשטשיושקאָ, וואָס הויבט זיך איבער גאַנץ לאָדז, זאָל דערמאָהנען אַלעמען זיין הויכען לאָזונג: „אין פרייען פּוילען אַ פרייע פאָלק״.

נאָך דער רעדע פון פּרעזידענט זשעמיענצקי, וועלכער איז דורכ׳ן עולם בעגלייט געוואָרען מיט אַפּלאָדיסמענטען, האָט דער אָרקעסטער אָפּגעשפּילט דעם נאַציאָנאַלען הימן און ס׳איז ענטהילט געוואָרען דער דענקמאָל.

דער דענקמאָל האָט 17 מעטער די הויך, אויפ׳ן שפּיץ פונ׳ם דענקמאָל שטעהט אין דער פולער הויך טאַדעאוש קאָשטשיושקאָ, האַלטענדיג אין האַנד דעם אַקט וועגען דער בעגרענצונג פון לייב-אייגענטום און וועגען פערזענליכע פרייהייט פון די פּויערים (פּאָלאַנעצער אוניווערסאַל). קאָשטשיושקאָ איז מיט׳ן געזיכט געווענדעט צו דער גאַס פון 11-טען ליסטאָפּאַד.

אויפ׳ן זייל פון דענקמאָל אונטער דער קאָשטשיושקאָ-פיגור זענען פערהאַן 4 פּלאַכשנייד-ביל דער מיט פערשידענע מאָמענטען פון קאָשטשיושקאָס לעבען.

אַרום דעם דענקמאָל זענען אויסגעשטעלט 8 גרויסע עלעקטרישע לאָמפּען, וואָס בעלייכטען ביי נאַכט דעם גאַנצען דענקמאָל ווי ביי טאָג.

דער וואָיעוואָדע, פאָרשטעהער פון דער מיליטער-מאַכט, ביסקופּ טימעניעצקי, פּרעזידענט זשעמיענצקי און וויצע-פּרעזידענט ראַפּאַלסקי, די מיטגלידער פון מאַגיסטראַט און פון דער אַדמיניסטראַטיווער מאַכט זענען אין דער בעגלייטונג פון מחבר פון דענקמאָל אינזש. לובעלסקי אַרומגעגאַנגען דעם דענקמאָל און בעטראַכט די פּלאַכשנייד-אַרבייטען אויף דעם זייל פונ׳ם דענקמאָל. דער כאָר פון עטליכע הונדערט מאַן מיט׳ן אָרקעסטער האָבען אָפּגעזונגען אַ ספּעציעלע געלעגענהייטס-ליד און דערמיט איז די אָפיציעלע פייערונג פערענדיגט געוואָרען. די גאַנצע פייערונג איז איבערגעגעבען געוואָרען דורכ׳ן ראַדיאָ.

פון די יודישע אַנטיילנעהמער אין דער פייערונג האָבען זיך געוואָרפען אין די אויגען די דריי יודישע גימנאַזיעס מיט זייערע פּרעכטיגע פאָהנען. די גרופּען שילער זענען געפיהרט געוואָרען דורך די דירעקטאָרען פּערעלמאַן. ד״ר בראַנדשטעטער און ריגער. צווישען די אַנטיילנעהמער פון דער פייערונג האָבען זיך אויך געפונען די דעפּ. ד״ר ראָזענבלאַט, און מינצבערג, לאַווניק יאָעל, ראַטמאַן רוס, ראַטמאַן בערמאַן א. אַנד.

די יודישע קהלה איז דעקאָרירט געוואָרען מיט אַ גרויסען אָדלער, וואָס איז געווען אילומינירט מיט עלעקטרישע ליכט.

אין אָוונד האָבען מאַסען מענשען בעזוכט דעם דענקמאָל און ביים ליכט פון די עלעקטרישע לאָמפּען אַרומשפּאַצירט אויפ׳ן פרייהייטס-פּלאַץ און בעטראַכט דעם דענקמאָל.

* * *

(2) ווען די פייערונג האָט זיך שוין פערענדיגט און דער עולם איז זיך פונאַנדערגעגאַנגען האָט מיט איינעם פון די רייטער-פּאָליציסטען פּאַסירט אַ קאַטאַסטראָפע. דאָס פערד האָט זיך פאַר עפּעס דערשראָקען, זיך אויפגעהויבען דיבאָם און געפאַלען צוזאַמען מיט׳ן רייטער. ביים רייטער זענען צובראָכען געוואָרען עטליכע ריפּען און מ׳האָט איהם אין אַ שווערען צושטאַנד אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל. זיין צושטאַנד איז זעהר אַ שווערער.

קאָנפערענץ פון די פּראָפעסיאָנעלע קלאַסען-פעראיינען

אין לאָקאַל פון דער קרייז-קאָמיסיע פון די פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען איז נעכטען פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ פון אַלע פּראָפ. פעראיינען, וואָס געהערען צו דער קרייז-קאָמיסיע צוזאַמען מיט פאַבריקס-דעלעגאַטען און פאָרשטעהער פון דער פּראָווינץ.

דער פאָרזיצער פון דער צענטראַל-קאָמיסיע פון די פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען ה׳ קוואַפּינסקי, וועלכער איז ספּעציעל געקומען פון וואַרשאַ צו דער קאָנפערענץ האָט אין אַ לענגערען רעפעראַט זיך אָפּגעשטעלט וועגען דער איצטיגער פּאָליטישער אוןווירטשאַפטליכער לאַגע אין פּוילען און לסוף פאָרגעלעגט אַ רעזאָלוציע, וועלכע פאָדערט אויף די פערוואַלטונגען פון די פּראָפ. פעראיינען און די פאַבריקס-דעלעגאַטען, זיי זאָלען צוטרעטען צו אַן ענערגישער אַקציע אויף אַריינצוציהען די אַרבייטער אין די פּראָפ. פעראיינען, כדי אויסצובעסערן דאָס שווערע לעבען פון אַרבייטער-כלל.

אין דער דיסקוסיע איז אויך אַרויסגעטרעטען אַ פאָרשטעהער פון די יודישע פּראָפ. פעראיינען ראַטמ. מילמאַן, וועלכער האָט פאָרגעוואָרפען די פּ.פּ.ס. אַ גאַנצע רייהע טאַקטישע פעהלערען אין זייער אַרבייט, ווי למשל דאָס שטימען פאַר׳ן ביודזשעט צוזאַמענגעהען מיט׳ן צענטראַלעוו א. אַז. וו. לויט דער מיינונג פון רעדנער האָבען די טאַקטישע פעהלערען מיטגעהאָלפען אָפּצושטויסען די אַרבייטער פון די פּראָפ. פעראיינען.

אין סוף פון דער דיסקוסיע איז אָנגענומען געוואָרען די רעזאָלוציע פון רעפערענט. עס זענען אויך אָנגענומען געוואָרען צוויי רעזאָלוציעס, וועלכע ס׳האָט אַריינגעטראָגען ראַטמ. מילמאַן, איינע, וועלכע פּראָטעסטירט געגען דער רעגירונג, הלמאי זי האָט אָפּגערוקט אויף אַ פּאָר יאָהר דאָס אדורכפיהרען אין לעבען ס׳געזעץ וועגען אַריינעהמען אין דער אַרבייטסלאָזער פערזיכערונג די יוגענטליכע און אַרבייטער פון קלענערע ווערקשטאַטען.

די צווייטע רעזאָלוציע פאָדערט אויף די צענטראַל-קאָמיסיע אויפצוהויבען אַן אַקציע געגען דעם פּראָיעקט צו העכערען דאָס דירה-געלד.

אין דער קאָנפערענץ האָבען זיך בעטייליגט 26 פּראָפ. פעראיינען, דערונטער 8 יודישע. דער געוו. דעפּוטאַט קוואַפּינסקי, וועלכער איז ערשט נישט לאַנג אַרויס פון סאַנאַצישער תפיסה איז דורך די פערזאַמעלטע אויפגענומען געוואָרען מיט שטאַרקע אַפּלאָדיסמענטען.

DR. MED.
L. Pikielny
אוראָלאָג
ספּעציאַל-אַרצט פאַר נירען, בלאָז און אורין-קראַנקה.
NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעמט אָן פון 12–1 און פון 7–4 אָוונט.

געכאַפּט אַפּעריסטען
וואָס האָבען געוואָלט אָפּנאַרען די באַהן אויף 30 טויזענט זל.

(א) בשעתו האָט אָנגעמעלדעט אַ רושם די פּאָסט, וואָס ס׳האָבען אויסגעפיהרט שווינדלער אויסנאַרענדיג אויף געפעלשטע קוויטעס פון לאַגער אויף דער קאַלישער באַהן-סטאַציע סחורות אויף 60 טויזענט זלאָטיס, וואָס זענען געשיקט געוואָרען פאַר דער באַנק נאַפּאָדאָרסטווא קרעדיאָוועגאָ.

נעכטען, בעת עפּיס איינער האָט געוואָלט אויסקויפען אַ פּראַכט פאַר דער באַנק נאַפּאָדאָרסטוואַ קרעדיאָוועגאָ האָט זיך מיט איהם פעראינטערעסירט אַ געהיים אַגענט, וואָס איז צופעליג דערביי געווען אַנוועזענד. דער סוחר האָט געוואָלט אַנטלויפען, אָבער מ׳האָט איהם פערהאַלטען. דאָס איז אַ געוויסער מייטעלבוים פון זגערזשער 32. מ׳האָט אויך פערהאַלטען זיין שותף פנחס נייהויז, וואָס וואו נס מיט איהם ציזאַמען. אין פּאָליציי האָט מען פעסטגעשטעלט, אַז זיי האָבען ג׳וואָלט אויסקויפען די סחורה אויף געפעלשטע פּראַכטען. די סחורה בעטרעפט 30.000 זל.

די אויספאָרשונגס פּאָליציי האָט אַ פערדאַכט אַז די „שותפים״ האָבען אויסגעפיהרט אויך דעם ערשטען שווינדעל און אין דער ריכטונג ווערט איצט געפיהרט די אויספאָרשונג.

געכאַפּט טאַבאַק-שמוגלער
אינ׳ם גרענעצ פערוואונדעט 2 אַגענטען און איינעם פון די שמוגלער

(2) נעכטען האָבען די אַגענטען פון דער גרעניץ-וואך אין פּאַביאַניץ בעמערקט, אַז אין צוג וואָס געהט פון לאָדז קיין קאַליש פאָהרען די ברידער סטאַניסלאַוו און מאַריאַן מיראָוואַ פון לאָדז (קאַנטנאַ 3), וועלכע זיי האָבען געקענט אַלס שמוגלער. די אַגענטען האָבען זיי געוואָלט פערהאַלטען און יענע האָבען זיך געלאָזט לויפען איבער די דעכער פון די וואַגאָנען און זיך בעהאַלטען. ווען די אַגענטען האָבען זיי געפונען האָבען זיי אַרויסגעוואָרפען דעם געשמוגעלטען טאַבאַק וואָס זיי האָבען געהאַט מיט זיך און אַרויסגעשפּרונגען פון צוג.

אַזוי ווי אינ׳ם משאות-צוג זענען נישטאָ קיין פּאַסאַזשירען, זענען די אַגענטען אַ וויסגעשפּרונגען נאָך די שמוגלער. דערביי זענען זיי בעפאַלען און זיך צוקלאַפּט. זיי האָבען זיך אָבער נישט אָפּגעשטעלט און ווייטער נאָכגעיאָגט. ווען די שמוגלער האָבען זיך נישט אָפּגעשטעלט, האָבען די אַגענטען אויסגעשאָסען 8 מאָל און פערוואונדעט סטאַניסלאַוו מיראָוואַ אין האַנד. די שמוגלער האָבען זיך דאַן אָפּגעשטעלט און פערפיהרט אַ קאַמף מיט די אַגענטען, וועלכע זענען שווער פערוואונדעט געוואָרען, אָבער זיי איז דאָך געלונגען נאָך אַ שוועהרען גאַנג אַ שוועהרען קיטלען אַגענטען די שמוגלער קייטלען אויף די הענד.

די אַרויסגערופענע פּאַגאָטאָוויע האָט ערטיילט הילף די פערסטירטע שמוגלער און די אַגענטען.

עטליכע זאַק געשמוגעלטען טאַבאַק האָט מען קאָנפיסקירט און אָפּגעפיהרט אין טאַבאַק לאַגער ביי דעם טאַבאַק-מאָנאָפּאָל-פאַבריק. די אַרעסטירטע שמוגלער האָט מען אָפּגעפיהרט אין טורמע אויף קאָפּערניקוס-גאַס.

אַפּטייקען
היינטיגע נאַכט-דיזשורען

(2) יאַנקעלעוויטש (אַלטער מאַרק 9), שטעקעל (לימאַנאָווסקי 37), גלוכאָווסקי (נאַרוטאָוויטש 4), האַמבורג (גל בנאַ 50), פּאַוולאָווסקי (פּעטריקאָווער 307), פּיאָטרקאָווסקי (פּאָמאָרסקאַ 91).

Lekarz-dentysta
Stanisław Gelberg
זאַוואַדזקאַ 14, טעל. 108-33
נעמט אָן פון 10–2 נאָכמ. און פון 4–7 אָוונט

אויטאָבוס-קאַטאַסטראָפע

(2) צווישען גאָסטינין און ראַוויטש איז נעכטען געשעהען אַ קאַטאַסטראָפע מיט אַן אויטאָבוס, אין וועלכען ס׳זענען געפאָהרען 20 פּאַסאַזשירען. דער אויטאָבוס האָט זיך איבערגעקעהרט און צוגעדריקט די פּאַסאַזשירען. פאַרבייפאָהרענדיגע פּאַסאַזשירען און שאָפערען פון די אויטאָס האָבען דעם אויטאָבוס אויפגעהויבען און אַרויסגעשלעפּט פון הינטער איהם אַלע פּאַסאַזשירען. אַלע פערוואונדעטע האָט מען אָפּגעפיהרט אין גאָסטינין, וואו מ׳האָט זיי ערטיילט די ערשטע הילף. צווישען די פערוואונדעטע געפינען זיך 3 לאָדזשער: פּיאַנציסטע באַראַנאָווסקי, ווצראַגיקאַ ריכלינסקאַ און סלאָמאַן ריידענמאַן. זיי זענען צוריקגעפאָהרען ווייטער מיט דער באַהן.

אויספלוג פון דער געז. פאַר לאַנד-קענטשאַפט
אין פערלאַג נייער „פאָלקסבלאַט״

נעכטען האָט די לאָדזשער אָפּטיילונג פון דער יודישער געזעלשאַפט פאַר לאַנד קענטשאַפט געמאַכט אַן אויספלוג אין אונזער פערלאַג. אין אויספלוג, וועלכער איז אָנגעפיהרט געוואָרען דורך ה׳ קאַפּלין האָבען זיך בעטייליגט 27 פּערזאָן. די מיטגלידער האָבען בעזוכט די רעדאַקציע, זעצערײ און דרוקערײ פון אונזער צייטונג, וואו די זעצער און מאַשיניסט האָבען זיי בעקענט מיט דער טעכניק פון זעצען אויף האַנט און אויף אַ זעץ-מאַשין. שפּעטער האָט דער מאַשיניסט דערקלערט די איינאָרדנונג פון דער ראָטאַציאָנס מאַשין און די ספּעציעל געלאָזט אין בעטריב, כדי צו דעמאָנסטרירען די טעכנישע דערגרייכונגען פון צייטונגס-דרוק.

נאָכדעם זענען די געסט אַריינגעקומען אין רעדאַקציע וואו זיי זענען אויפגענומען געוואָרען דורך די אַנוועזענדע רעדאַקציע-מיטגלידער רעד. בזשוסטאָווסקי, בראָדערזאָן און ראָזענבערג. ס׳איז פאָרגעפיהרט געוואָרען אַ שמועס, בעת וועלכען ס׳איז אין אַלגעמיינע שטריכען בעשילדערט געוואָרען די זשורנאַליסטישע אַרבייט, די טעטיגקייט אין און אויסער דער רעדאַקציע א. א. וו.

קאָנטראָלע פון אַרבייטסלאָזע

(א) די אַרבייטסלאָזע גייסטיגע אַרבייטער דאַרפען זיך מעלדען 2 מאָל אין חודש — איין גרופּע דעם מיטוואָך נאָכ׳ן 10 און נאָכ׳ן 20-טען און די צווייטע יעדען דינסטאָג נאָכ׳ן 10 און נאָכ׳ן 20. מיטוואָך דעם 10 איז די קאָנטראָלע פאָרגעקומען און אַזוי ווי מיטוואָך נאָכ׳ן 20 פאַלט אויס אין ערב „באָזשע נאַראָדזעניע״ איז דער טערמין איבערגעטראָגען געוואָרען אויפ׳ן 17 פאַר דער דינסטאָג גרופּע וועט די קאָנטראָל פאָרקומען דינסטאָג ד. 16 ה. ח.

פונאַנדערגעטריבען אַ קאָמוניסטישען מיטינג

(א) אויף ראַימאָנט-פּלאַץ האָט נעכטען געוואָלט פאָרקומען אַ מיטינג, צוזאַמענגערופען דורך די קאָמוניסטען. אויפ׳ן מיטינג האָט געוואָלט אַרויסטרעטען דער קאָמוניסטישער דעפּוטאַט דאַנעצקי, די פּאָליציי האָט דעם מיטינג געשטערט, אַרום 12 אַ זייגער האָבען יוגענדליכע געפּרובט איינאָרדנען אַ מיטינג אויפ׳ן לעאָנהאַרד פּלאַץ, אָבער אויך דאָרט האָט די פּאָליציי געשטערט. ביים פונאַנדערטרייבען דעם המון האָט די פּאָליציי פערהאַלטען 4 פּערזאָן.

מען מעג איינאָרדנען „ווייסע״ האַנדעלס-וואַכען

(2) דער אינדוסטריע-אַמט ביים מאַגיסטראַט קלערט אויף, אַז דאָס איינאָרדנען פאַר די תנאות יו״ט-וואָכען „ווייסע״ וואָכען, טראָגען נישט קיין סמנים פון אומערליכער קאָנקורענץ און זיי מעגען דעריבער איינגעאָרדענט ווערען אָבער דאָס אַרויסשטעלען אַלטע און נייע פּרייזען, אויפשריפטען, אַז ס׳ווערען ערטיילט ראַבאַטען א. א. וו. זענען פערבאָטען און פון אַזעלכע האַנדלונגען וועט די האַנדעלס-קאַמער ציהען ווייטגעהענדסטע קאָנסעקווענצען.

אַ באַל לטובת דעם נאַציאָנאַלען פּלאַט

דעם 10 יאַנואַר וועט אין די רעפּרעזענטאַציע זאַלען פון דער וואָיעוואָדזטווע פאָרקומען אַ גרויסער באַל. די הכנסה פונ׳ם באַל איז בעשטימט אויף צו שטאַרקען דעם פאָנד פון קאָמיטעט צו בויען דעם נאַציאָנאַלען פלאָט. פאָרזיצער פון קאָמיטעט איז וואָיעוואָדע יאַשטשאָלט, די ערשטע אָרגאַניזאַציע-פערזאַמלונג אונטער׳ן פאָרזיץ פון דער פרוי געגעראַלין אַ׳צט האָט אויסגעוועהלט אַ רייהע סעקציעס און פערטיילט די אַרבייט.

זאל די געזעלשאפט משפט'ן

וועגן די לעצטע געשעהענישען אין לאדזער „הזמיר"

אין לאדזער „הזמיר" זענען לעצטענס פאר־געקומען — לאמיר זאגן — געוויסע פערענדערונ־גען, וועגן וועלכע די עפענטליכקייט האט שוין עפעס וואס געהערט און זיך דערביי אנגעשלאגען אויף מיין נאמען אויך.

וואס איז געשעהען? די פערוואלטונג פון „הזמיר" האט מיך, דעם דיריגענט, ארויסגעשטיפט פונ'ם פעראיין און נאך מיר איז נאכגעגאנגען דער גאנצער כאר.

איך האלט דאס פאר א וויכטיג געשעהעניש אין יודישען געזעלשאפטליכען לעבען פון לאדז. דער בעריהמטער הזמיר כאר, איך זאג מיט'ן פולען בעוואוסטזיין: דער בעריהמטער הזמיר־כאר האט דאך בעלאנגט צו דעם גאנצען מוזיק־ליבענ־דען און מוזיק־פערשטענדיגען יודישען כ.ל. דער כאר האט דאך דערפיהלט יאהרען־לאנג א וויכטי־גע קולטורעלע אויפגאבע אין לאדזער יודישען לע־בען. ער האט דאך תמיד געפונען די ווארימסטע סימפאטיע ביים ברייטען עולם.

ווען איך בין פאר 8 יאהר געקומען קיין לאדז, האב איך שוין געהאט הינטער מיר אנ'ערך צוואנציג יאהר קינסטלערישע ארבייט. איך האב בעגרינדעט און געלייטעט יודישע מוזיק־פעראי־נען און כארען אין בראד, טארנאוו, קראקא און לעמבערג. מיין ארבייט האט אין די דאזיגע שטעט געהאט דעם גרעסטען ערפאלג. ביז'ן היינטיגען טאג בעדענקט מען מיך דארט מיט דאנקבארקייט און די דאנקבארקייט דריקט מען אויס ביי יעדער געלעגענהייט. ערשט אין לאדז איז מיר בעשערט גע־ווען צו דערלעבען די ביטערסטע ענטוישונגען, אויסצושטעהען בזיונות און צער.

ד—סקי, למשל, וואנט מיר פארצווארפען פלו־מרשט פע־רעט וזיה „פאלקסבלאט" פון 5 דע־צעמבער 1930 „לייכטע מוזיקאלישע פלוידערייען"), זייענדיג באמירליך גאר א ווערקצייג אין די הענד פון יענע פערזאנען, וועלכע האבען מיך מיט'ן כאר בעצוואונגען צום פראטעסטירען.

דער רעושים, די התנהגות פון די רעדעל־פיהרער אין הזמיר דערמאנט אין די אמאליגע בע־לי־טאקסע וכדומה. אויפ'ן דיריגענט קוקט מען, ווי אויף א געדונגענעם „מענש", וועלכער דארף „אפ־טון זיינס" און הצידא. אגרופען זיך א ווארט, חס ושלום! פאר די „שעפע", פאר די אויבערהארען פון דער פערוואלטונג איז ער מחויב צו שטעהען מיט ציטערדיגע קניה.

די דאזיגע פסיכאלאגיע האט זיך איבער־געטראגען אפילו אויף ריין־קינסטלערישע פראגען. א פערוואלטונגס מיטגליד פון „הזמיר" האט גע־קענט קומען אויף א פראבע און זאגען דעות ווי אזוי מ'דארף זינגען: צי הויך, צי שטיל, צי גיך צי פאמעליך וכדומה. אדער קומט זיך אזא תקיף ציגעהען און הע"ם, אז מען זינגט א לידעל אויף א מעלאדיע פון ריכארד וואגנער, ווערט ער אויפ־געבראכט: „ס'טייטש, דעם אנטיסעמיטניק, ווערט מען דא זינגען, אזוי לאנג ווי איך בין אין דער פערוואלטונג וועט דעם ימח שמוניקעס נאמען נישט דערמאנט ווערען". פרושים זענען געטירל'ך איב־ריג, אדער די פערוואלטונג האט געקאנט בעשלי־סען א קאנצערט, וועהלט אויס א פראגראם, דער דיריגענט ווייסט פון גארנישט, מען בעראט זיך מיט איהם אפילו נישט, וואס הייסט? זיי זענען דאך די בעלי בתים! דער דיריגענט איז נאר אנ־„אנגעשטעלטער" און די כאר מיטגלידער זענען אודאי גארנישט מיט גארנישט און געה שריי חי וקים.

אמת איז, אז מיט די דיריגענטען, וואס זע־נען געווען אין „הזמיר" פאר מיר, האט מען זיך אויך נישט בעסער בעגאנגען, אזא קאפף, זילבערק א. א. האט מען נאך מעהר — זאגט מען — פער־ביטערט דאס לעבען, ווי מיר, ווייל זיי זענען ליי־דער געווען מאטעריעל אפהענגיג פונ'ם „הזמיר", בשעת איך האב צום גליק אין אנ'אנדערען פאס־טען און מיין „גרויסע פענסיע", מ'שטייענסגעזאגט, ביים „הזמיר" איז ביי מיר נישט קיין לעבענס־פראגע. נאר דאס בענעהמען זיך מיט יענע דיריגענ־טען, איז פאר מיר קיין טרייסט נישט...

דער איצטיגער „הזמיר"־כאר, וועלכער האט דערגרייכט א גאר הויכע קינסטלערישע מדרגה, אין וועלכער האט — מען מעג דאס זאגען — גע־פייערט טריומפען און בעהערט ממש לויב געזאנ־גען פון מוזיקער מיט אנ'אייראפעאישען נאמען, דער דאזיגער כאר איז אינגאנצען מיין שאפונג. ביי דער כסדרדיגער מוזיקאלישער צוזאמענארבייט האבען זיך צווישען דיריגענט און כאר אנגעהויבען וועבען צארטע פעדים פון ווערטזייטיגער אנערקע־נונג אין כאר. אומעטום וואלט מען פון אזא צוזא־מענלעבען געשעפט נחת. אין „הזמיר" איז להיפך.

ביי יעדער געלעגענהייט האט מען דעם די־ריגענט געגעבען צו פערשטעהען, אז ער איז א בעצאהלט ווערקצייג און די כאר־מיטגלידער האט מען פשוט גפוואלט בעהאנדלען ווי „פאראבקעס".

א בעזונדער אנשיקעניש איז געווארען די שפראכ־נפראגע. נישט געווען אייגענטליך לכתחילה קיין שום „פראגע", נאר די תקיפים האבען א קליינינקייט פינאנדערגעבלאזען און בעוויזען צו מתכון דערפון א שפראכען־פראגע.

די מעשה איז אזוי: לויט'ן סטאטוט איז די געזאנג־שפראך ה ברעאיש. פון דעם כאר האבען זיך אבער געלאזט הערען פארלאנגען, מען זאל מעגען למשל זינגען א יודיש פאלקס־ליד אויך. אביסעל יודיש אויך, איך זאג בפרוש: אביסעל יודיש אויך, האט מען געבעטען, נישט מעהר. איז דאס א חטא? איך הא'ט, אז אפילו די פערביסענסטע העבעאיסטען, וואלטען דערפון נישט געמאכט קיין שום פראגע, אבער די בעוואו־סטע פערוואלטונגס־מיטגלידער האבען געמאכט א בזוואלד: „יודישיסטען עליך ישראל!" וואלט מען אפשר געמיינט, אז מ'האט דא צו טון מיט פאנא־טיקער העברעאיסטען, געגנער פון יודיש, הויבט זיך גארנישט אן. די זעלבע מענשען האבען גע גרינדעט א טעאטער סטודיא ביים הזמיר, וועלכע פיהרט אויף טעאטער־שטיק נאר אויף יודיש און ערמאנט טאקע דוקא יא א פאר קעמפערישע יודישיסטען. אפשר איז דאס טאקע געווען די השפעה פון כאר?

א מאן פאר די זומער־וואקאציעס, ווען איך האב זיך געגרייט פוקצופאהרען אויף זומער־וואוינונג, שיקט מיר די פערוואלטונג פלוצלינג א — קינדיגונג. אהו א פארוואס! וואס דארף זיך עפעס דער בעל־הבית און געוועלטיגער פערענטפע־רען? נאר א קליינע בעמערקונג האט דער בריף נאך געהאט, דהיינו: אז מען רעזערווירט זיך דאס רעכט צו פערהאנדלען מיט מיר וועגען אנגאזשירען מיך אפשר אויף ווייטער...

זאל עמיצער זאגען, צי איז דאס נישט קולטורלאזיגקייט? מיר־נישט־דיר־נישט צווארפען א קינדיגונג א מוזיקער, וועלכער האט אזוי פיל יאהרען געארבייט לשמה, וואס דען, נאר פאר די פאר זלאטעס א חודש?

נאך די וואקאציעס האבען 2 מיטגלידער פון דער פערוואלטונג זיך געוואנדען צו מיר וועגען ווייטערדיגער מיטארבייט אין הזמיר. האב איך זיי פארגעשלאגען, אז דער דיר. פערעלמאן, דער פרי־הערדיגער פרעזעס פון „הזמיר" וואלט דא געקענט אפשר מאכען שלום. האבען זיי מסכים געווען אין צוגעזאגט, דאס פארצולעגען די פערוואלטונג. עטליכע טעג נאך דעם, קומט מיר פלוצים אן א פארטיגער פארשלאג פון „הזמיר" מיט א'אויפפא־דערונג: אונטערשרייבען אלע פונקטען אהן אויס־נאהם, אדער מען וועט איבעררייסען אלע בעצי־הונגען מיט מיר. מיט'ן דירעקטאר פערעלמאן האט מען זיך גארנישט געהאט פערשטענדיגט; פון דעם שידסגעריכט איז אלזא גארנישט געווארען. האב איך געקאנט אננעהמען אזא דיקטאט? האב איך געקינט א בעליידיגטער, אוהויבען די ארבייט? די ארבייט וואלט אין אזעלכע בעדינגונגען דאך אויסגעזעהען ווי חוזק. איך האב גענטפערט, אז פריהער מוז מען זיך פערשטענדיגען.

דער ה' דיר. פערעלמאן האט אויך דערנאך געפרובט ברענגען צו א הסכם. אבער אומזיסט, די הערען זענען געבליבען פעסט. זיי האבען פער־עפענטליכט א קאנקורס און האבען באלד אויפגע־נומען א נייעם דיריגענט. דעם כאר האט מען אויפגעלעזט, כדי איהם תיכף ווידער פלומרשט אויפסניי צו ארגאניזירען און אויפנעהמען וועמען מען וויל.

די מיטגלידער פונ'ם כאר. האבען אבער נישט געוואלט זינגען אונטער א נייער פיהרונג. און וואס איז דער חידוש?

זיי האבען נישט געוואלט זינגען אונטער דער לייטונג פון א מענשען, וועלכען זיי קענען נישט בשעת זייער אנג־יאהריגער דיריגענט און לעהרער, מיט וועמען ס'האט זיך אזוי פרידליך, אנגענעהם און מיט אזא ערפאלג ביז איצט געאר־בייט, זיצט אין לאדז אהן א כאר, וואס איז גע־ווען נאטירליכער, ווי צו ווענדען זיך צו מיר — מיט דעם פארשלאג, ווייטער צו ארבייטען ווי ביז איצט; אין אנ'אנדערען לאקאל.

איך בין מודה, אז איך האב זיי נישט גע־קאנט אפזאגען. נישט זיי און נישט מיר אליין. איך האב נישט געקאנט בייקומען דעם יצר־טוב, ווייטער צו ארבייטען מיט מיין כאר, אין וועלכען האב ארייננעלעגט אזוי פיל כוח און מיה. נאכדעם ווי דער פרויע־פעראיין וויזא איז געווען אזוי פריינדליך און האט אונז איבערגעגעבען אומזיסט א לאקאל אויף פראבען, האבען מיר אנגעהויבען ווייטער צו אר־בייטען און ס'ארבייט זיך געשמאק, רוהיג און באלד וועט מען אפשר קענען אויפטרעטען עפענ־טליך.

צי איז דאס אנ'עולה? צו קומט מיך דער־פאר, נאך דעם אלעמען, וואס איך בין אויסגע־שטאנען אין „הזמיר" נאך צו בעווארפען מיט בלאטע?

זאל די עפענטליכקייט משפטען.

י. פיוווישים.

קופאן

אויף א יורידישער עצה

גילטיג מאנטאג, דעם 15-טען דעצעמבער

א בעקאנטער יוריסט ערטיילט יורידישע עצות פון 3 ביז 4 א זייגער נאכמיטאג אין רעדאק־ציע פון אונזער צייטונג, פיעטריקאווער 21.

אינטערעסאנטען דארפען מיטברענגען דעם קופאן פון „נייעם פאלקסבלאט" — פון דעם זעלבען טאג. —

די אלגעמיינע פערזאמלונג פון „החלוץ המרכזי" אין לאדז

שבת 7 אווענד איז פארגעקומען דער המשך פון דער אלגעמיינער פערזאמלונג פון „החלוץ המרכזי" אין לאדז מיט'ן אנטייל פון א גרעסערער צאהל חברים. אין דער דיסקוסיע איבער'ן בעריכט האבען אנטייל גענומען די ח"ח: ש. צעפעלינסקי, מנשה פערשט, ב. שווארץ, ש. סוראזסקי, א. וואלפמאן, מ. מאנכיימער, א. מאזעס א. א. נאכ'ן ענטפער פונ'ם ועד איז אויסגעדריקט געווארען אנ־ערקענונג פאר דעם אלטען ועד און דעם פרעזידיום פון דער אלגעמיינער פערזאמלונג. אין ועד זענען געוועהלט געווארען: ח. מרגליות, א. פאצאנאווסקי, י. ציוין, ח. לעווינשטיין, י. אורבאך. מאניא קא־פעל, י. הערץ, ש. שרענצעל, י. איילענבערג.

אין רעוויזיאנס־קאמיסיע: פ. מאריאניא, ש. פרענ־קעל, און ש. צעפעלינסקי. אין חבר־ים־געריכט: ח. מרגלות, מ. קאפעל און א. פאצאנאווסקי. נאכ'ן אנגעהמען א גאנצע רייה פארשלאגען איז די אל־געמיינע פערזאמלונג געשלאסען געווארען מיט'ן געזאנג פון „התקוה" און „תחזקנה".

גנבות

(2) אין דער וואוינונג פון עליזא פריעבעל האבען זיך ארייגעקריגען גנבים און ארויסגע־גובעט 7 מלבושים און א רעוואלווער. פאליציי זוכט די גנבים.

שרפה

(א) נעכטען אין דערפריה איז אין דער פאבריק פון קארל אייזערט (קארלא 19) אויס־געבראכען א שרפה. די אנגעקומענע פייערלעשער האבען די שרפה איינגעלאשען ס'האט אפגעברענט א טייל פונ'ם סופיט און א טייל פון דער טראנס־מיסיע. דער היזק בעטרעפט אנ'ערך 3.000 זל.

ראדיא־פראגראם

מאנטאג, ד. 15 דעצעמבער

11.58 צייט־סיגנאל. 12.05 גראמאפאן־פליטען. 13.15 טאג־פראגראם, קינא־ און טעאטער־רעפער־טואר. 14.30 פארלעזונג וועגען עספעראנטא. 15.50 לעקציע פראנצויזיש. 16.15 פראגראם פאר על־טערע קינדער. 16.45 גראמאפאן־פליטען. 17.15 פארלעזונג וועגען נאוועמבער־אויפשטאנד. 17.45 לייכטע מוזיק. 18.45 פערשידענעס. 19.10 קאמו־ניקאט פון דער לאדזער האנדעלס־קאמער, פראגראם אויף מארגען. 19.25 גראמאפאן־פליטען. 19.35 ראדיא־זשורנאל. 19.50 גראמאפאן־פליטען. 20.00 פארלעזונג וועגען מאדערנער מוזיק. 20.30 אפערע פון גראמאפאן־פליטען „מא־אם בוטערפליי". 22.50 קאמוניקאטען, טאנץ מוזיק.

די ברידער־קאמפען אין יאהר 1905 אין לאדז

(18

צום 25־יאהרצייט פון יענע בלוטיגע טעג

אין דער טורמע אויף דלוגע גאס איז אין איינע פון די קאמערען געזעסען עטליכע ארעסטאנטען, אמייסטען קרימינאלע, צווישען וועלכע מ'האט אויך ארייגעזעצט דעם סאציאליסט ווראנקא, א ברודער פון מארטא.

ווראנקא האט געשפרייזט אהין און צוריק אי־בער'ן טורמע־צימער מיט אראפגעלאזטען קאפ און נישט געקוקט אויף זיינע מיטחברים אין דער קאמער, די קרימינעלע פערברעכער זענען צו איהם צוגעשטאנען, אז ער זאל זאגען פארוואס ער איז ארעסטירט, ווראנקא האט אבער געשוויגען.

— דאס איז געוויס א פאליטישער — האט גע־ברומט איינער פון די ארעסטאנטען.

מיטאג־צייט האט א קריץ געטון דער שליסעל אין שלאס פון דער טיר, וועלכע איז געווען בעקאר־ווערט מיט אייזען און מ'האט ארייגעלאזען אין דער קאמער א נייעם לאקאטאר. דער ארייגעקומענער איז געווען דער נאראדאוויץ פעליקס בעדנארעק, וועלכער איז ארעסטירט געווארען אין שפיטאל, פע־ליקס איז געווען ווראנקאס א שרעקליכער פיינד, אינסטינקטיוו האט זיך ווראנקא צוריקגעצויגען אין ווינקעל פון דער קאמער, כדי זיך צוצוקוקען צו ער האט נישט קיין טעות.

ווען בעדנארעק האט צוגעמאכט די טיר, האט מען איהם פון אלע זייטען ארומגענומען, אייבער נאך דעם אנדערען האבען איהם די ארעסטאנטען ארייג־געקוקט אין פנים אריין, אבער קיינער האט איהם נישט געקענט.

— פארוואס זענט איהר ארעסטירט, האט מען איהם געפרעגט

— איך ווייס נישט.

— דאס רעדט זיך נאר אזוי, אבער יעדער פון אונז ווייסט שוין גוט וואס ס'האט איהם אהער־געברענגט.

— איך ווייס נישט.

די טורמע־מאכט האט נישט געטיילט די ארע־סטאנטען אויף קאטעגאריעס און זיי אייגעזעצט אין די קאמערען אזוי ווי ס'איז געגאנגען: געוועהנליכע גנבים און פערברעכער צוזאמען מיט פאליטישע ארעסטאנטען, אלע 10 ארעסטאנטען, וועלכע האבען זיך געפונען אין דער קאמער, וואוהין מ'האט איינגעזעצט בעדנארעק זענען געווען געוועהנליכע גנבים, א חוץ פערשטעהט זיך, ווראנקא, וועלכען פעליקס האט נאך נישט געהאט בעמערקט, ווראנקא איז געזעסען אין ווינקעל אויף די שענקעס און זיך צוגעקוקט צו פעליקס'ן, דאס וואס מ'האט איהם אריינגעזעצט האט איהם נאך מעהר געמאכט פער־צווייפעלט.

פעליקס דאגעגען איז געווען אין א גאנץ אנדער הומאר. ער האט זיך גארנישט געמאכט פון דער טורמע־קאמער און איז באלד היימיש געווארען מיט די חברים.

אין קארידאר האט זיך דערהערט א קלונג, ס'איז ענטשטאנען א בעוועגונג, מ'האט געקלאפט מיט די טירען. דאס האט אנגעזאגט, אז ס'איז מיטאג. די ארעסטאנטען האבען גענומען די צוויי שיסעלעך, וואס זענען געשטאנען אין ווינקעל פון דער קאמער און האבען זיי אוועקגעשטעלט נעבען דער טיר, וועלכע האבען זיך באלד גע־עפענט. ביידע שיסעלעך זענען אנגעפולט געווארען מיט טרוקענער קאשע. די ארעסטאנטען האבען גע־נומען די הילצערנע לעפעל אין די הענד אריין און זיך אוועקגעזעצט עסען. א סטראזשניק האט גלייך ארייגעברענגט נאך 2 לעפעל און זיי אי־בערגעגעבען די נייע ארעסטאנטען. ס'איז זיי אויס־געקומען צו עסען פון איין שיסעל, איצט האט ערשט פעליקס בעמערקט ווראנקאן, ער האט בלויז א שמייכעל געטון און זיך אוועקגעזעצט עסען. ביידע האבען זיך אנגעקוקט אבער נישט געגעסען און זענען אוועקגעגאנגען פון שיסעל הונגעריג.

4 א זייגער איז ארייגעקומען דער טורמע־וועכטער און געפרעגט, וואס איינער וויל זיך קויפען אין געוועלב פון דעם געלד, וואס זיי האבען אין דער טורמע־קאנצעלאריע.

זעהט אויס, אז דער נאראדאוויץ פעליקס האט זיך געוואלט איינקויפען די סימפאטיע פון די קרימינעלע פערברעכער און געהייסען קויפען פאר די 6 ארעסטאנטען זעקס זעמעל און 6 הע־רינג. ווראנקא האט בעמערקט אין פעליקס טאט א קאמעדיאנטישען זשעסט.

די קרימינעלע פערברעכער האבען בעמערקט, אז צווישען די צוויי פאליטישע איז עפעס נישט אין ארדנונג, אממייסטען האבען זיי געשוויגען און נישט גערעדט איינער צום אנדערען. אבער טייל־מאל, ווען זיי האבען אנגעהויבען צו דיסקוטירען איז די דיסקוסיע געווען אזוי שארף, אז ערשט די ווארנונג פון טורמע־וועכטער האט געמאכט צו איהר א סוף.

— פאליטיק איז א וואזשניע ענין, האט זיך ארייגעמישט איינער פון די קרימינעלע וואס האט איהר דערפון? צי ס'וועט זיין אזוי, אדער אזוי. די ארבייטער וועלען שטענדיג ארבייטען פאר'ן פאבריקאנט און פאר דער רעגירונג.

— אמאל וועט זיך דאס אלץ ענדערען, האט געזאגט ווראנקא.

— אפשר וועט זיך דאס איבערדרעהען, די פאבריקאנטען וועלען זיך אוועקשטעלען ביי די מאשינען און די ארבייטער וועלען וואוינען אין די פאלאצען.

— פון וואנען וועט איהר בעהמען אזא גרויסע צאהל פאבריקאנטען, זיי אוועקצושטעלען ביי די ווארשטאטען, האט זיך אנגערופען אנ'אנדער קרי־מינעלער „חכם". אזוי איז שוין בעסער צו ענ־דערען די נעמען און דער ענין זאל בלייבען ווי געווען. די בורזשויען א נאמען געבען פראלעטאר־יער און די פראלעטארייער בורזשויען און ס'וועט זיין א סוף.

— ס'האנדעלט זיך נישט בלויז וועגען נאמען האט ווראנקא שוין זיך גענומען ערנסט צו דער דיסקוסיע. ס'האנדעלט זיך נישט וועגען דעם, אז מ'זאל זיך ענדערען מיט די ראלען אין מענשלי־כען לעבען, נאר וועגען דעם, אז די מענשהייט זאל זיך נישט טיילען אויף קלאסען, אז אלע זאלען זיין גלייך.

— דאס דארף אפשר הייסען, אז אלע וועלען זיין גנבים, וועמען וועלען מיר דעמאלט בע־גנב'ענען. אונז אליין — האט זיך געוויצעלט אנ־אנדער ארעסטאנט.

— אין אונזער ארדנונג וועלען אזעלכע איבער־גאנצען נישט זיין. די גנבים האבען זיך צובייזערט און צוגעלאפען צו ווראנקא.

— אזעלכע וועלען נישט זיין, האט איינער גע־שריגען, פארוואס? אפשר וועט איהר אונז אלע דערשיסען. צוערשט וועלען מיר זיי די ביינער ברעכען.

(המשך קומט).

ווינטער אין ארץ-ישראל

(פון אונזער קארעספאנדענט)

פאר דעם, וועלכער האט נישט געווינטערט אין ארץ־ישראל איז זיך שווער פארצושטעלען ווי דאס לאנד זעהט אויס אין די רעגען־טעג.

— אויך מיר א געשעהעניש! און ביי אונז רעגענט נישט?

— געוויס רעגענט ביי אייך, עס רעגענט זומער, עס שנייט ווינטער, אבער גאר אנדערש איז דאס אין ארץ־ישראל. איז דאך כמעט אלעמען בעקאנט, אז כמעט אכט חדשים ווייס ארץ־ישראל פון קיין רעגען נישט, פון נסן ביז חשון ציהט זיך דער ארץ־ישראלדיגער זומער, אבער פון וויסען ביז פיהלען, איבערלעבען, איז נאך ווייט. מען לעבט זיך איין אין דער היץ, אין דער טריקעניש, מען ווערט דוכט זיך, קערפערליך אנדערש, איבערהויפט איז דאס קענטיג אויפ'ן יונגען דור, שטראם, שלאנק, ברוין און בעוועגליך און די קליידער ווייס און וואס מעהר ענטבלויזט: אפענע בלוזעס, פערקאשערטע ארבעל, און קורצע הויזען, דאס איז נישט נאר א פראלעטארישע קליידונג, נאר די קליידונג פון יעדען יוגענדליכען אין לאנד, און אזוי טאג איין טאג אויס, וואכען און חדשים, כמעט אכט חדשים אין יאהר. און די זוניגע ליכטיגע ארץ־ישראל ווערט אין איהרע ווינטער־חדשים פערוואלקענט, טונקעל ווי אין ארץ־ישראל. און די ענדערונג קומט נישט איז אזוי נישט קענטיג די ענדערונג אין קלימאט, מיטאמאל, נישט פלוצלונג, עס דויערט עס פערבעהמט טעג און וואכען ביז די רעגענס ברעכען אויס און אפטמאל נישט איבער'ן גאנצען לאנד מיטאמאל. אין תל־אביב למשל איז מען נאך זומערדיג געקליידעט און אין איניגע קילאמעטער ווייטער אויפ'ן וועג צו ירושלים, פליכעט און גיסט. דער גאנצער חודש חשון רעכענט זיך פאר א ווינטער־חודש, מען פיהלט דעם ווינטער הויפטזעכליך אין די נעכט און פריהמארגענס, אבער עס דויערט לענגער, אמאל דעם גאנצען חודש, ביז עס הויבט אן רעגענען. די אנזאגערס פון ווינטער און פון רעגען זענען די ווינטען, שטארק און שטורמיש זענען די ווינטען, און אזוי רחמנותדיג זעהען אויס די טאפאלען, הויכע, שלאנקע מיט כמעט פערשפיצטע קעפ, ווי זיי שאקלען, וויקלען און בויגען זיך אומבעהאלפען, און ווער ווייס פון וואנען זיי נעהמען דעם כוח בייצושטעהן די שטארקע ווינטען!

נישט צו דערקענען איז דער ים, אזוי שטיפעריש, לאכענדיג און שפילענדיג איז דער ים אין די זומער־חדשים, און שטורעמט ער אויף אמאל, דער מאהנט ער א יונגען זשרעבאקעל, ווען דער הייסער ווינט צעווארעמט זיינע ווילדע בלוטען און ער לאזט זיך אין א טאנצענדיגען גאלאפ, רייסענדיג אונטער זיך די ערד און טרייסלענדיג זיין גריווע... אזוי זעהט ער אויס דער ים אין משך פון גאנצען זומער, גאנץ אנדערש זעהט אבער אויס דער ים אין די ערשטע ווינטער־טעג. כמורנע, טונקעל־שווארץ איז זיין פארב. אין זיין שטילען ברומען הערט זיך דער צארן, דער אויפברויזענדער כעס, ער ווארפט זיך אויף די זאמדיגע ברעגען און שפרינגט אפ צוריק, רוישט און קאכט אין זיינע טיפענישען און דראהט און ווארענט.

נאר אט ברעכט אויס דער שטורעם: גלייך ווי די שווארצע כמארעס וואלטען זיך הויבען אויף זיינע כוואליעס, און ער שוימט, ברויזט און ווי טויזענד ווילדע חיות וואלטען אין זיינע טיפענישען קריצען מיט די שארפע שניידענדע ציינער... ערנסט, קרעכצענדיג איז דער ים אין די ערשטע ווינטער־טעג. היינט ווער רעדט נאך ביינאכט! נישט אנדערש אז לילית מיט איהר שווארצער חברה האבען זיך צעהוליעט, און פערכלינעט פון גליענדער תאוה... אזוי שרעקעדיג ברומט דער ים, און א רחמנות איז נאר אויף דעם, וועלכער איז פערמשפט צו א שלאפלאזער נאכט... דאס אלץ זענען אבער נאר הכנות, צוגרייטונגען צום אמת'ען ווינטער, צו די רעגענס.

היי־יאהר האבען זיך די רעגענס אנגעהויבען מיט די ערשטע טעג פון חודש כסלו, גלויבסט נישט די אייגענע אויגען: נישט לאנג האט געדויערט דער רעגען און איבער די נידעריגערע גאסען איז שוין נישט דורכצוגעהן, גלייך ווי דער ים וואלט ארויס פון זיינע ברעגעס און זיך ארייגעריסען אין ישוב, און שטראמט איבער די ברוקען און טראטוארען, און אז עס הויבט אן צו רעגענען, איז עס נישט אויף א שעה, עס ציהט זיך א טאג, צוויי און דריי, עס הודזשען חינטען, דער רעגען גיסט ווי פון עמערס, מינוטען האגעלט עס, און די הימלען זענען אזוי פערוואלקענט.

עס רעגענט! און ווען נאך איז אזוי פריילינג אויפ'ן הארצען, ווי בעת עס רעגענט? עפענסטו אויף אין פריהמארגען די צייטונג און די ערשטע רובריק צעהלסטו און חשבונסט די מילימעטער רעגען, אין ירושלים אזויפיל, אין תל־אביב אזויפיל און אין עמק — אזויפיל מילימעטער, און וועלכער קינד אין שול ווייסט דאס נישט וויפיל מילימעטער רעגען עס איז אראפ אין דער צייט מיט א יאהר צוריק.

עס רעגענט! דארף און שטאט בעקומט א נייעם אויסזעהן, א נייע געשטאלט און די מענשען איז ממש נישט צו דערקענען, אנשטאט א שירעם דינט א רעגענמאנטעל, קליין און גרויס, טיף איבער'ן קאפ און איבער'ן פנים, מען געהט נישט, נאר מען לויפט, און דער רעגען גיסט, פליוכעט... און עס איז אזוי גוט צו פערגעסען אן די פאליטישע קאטשקעס, אן מאקדאנאלד'ן, פאספילד'ן, שילס און אנדערע נעמען, עס רעגענט — און איצט זענען אויפגעקומען אנדערע פראגען, אנדערע זארגען און פריידען. די ערשטע גרויסען פון מאראנצען־פערקויף. ליווערפול האט געצאהלט 15—16 שילינג א קאסטען מאראנצען. וועט דער פרייז אנהאלטען. שטייגען? היינט מארגען וועט דער רעגען אויפהערען, אין די יודישע קאלאניעס וועט מען אנהויבען פליקען מאראנצען, וועט מען ביי דער ארבייט בעשעפטיגען יודישע ארבייטער? און צי האבען מיר גענוג ספעציאליסטען? ווייל מען דארף נישט מיינען, אז יעדער איינער דארף פליקען, סארטירען און פאקען. עס איז אן אינטעליגענטער פאך, מען דארף האבען „ריינע" פינגער און די ארבייט לערנט מען נישט אין א שול, — א יאהר, צוויי און דריי דארף מען ארבייטען ביים פאך, און וואו זאל מען ארבייטען? א שאד באמת, וואס סימפסאן האט אין זיין בעריכט נישט מיטגעטיילט וויפיל יודישע ארבייטער זענען בעשעפטיגט אין די פערציג טויזענד דונאם פרדס ביי די אראבער, אבער איצט איז נישט קיין צייט פאר פאליטיק. קען דאך זיין אז יודען וועלען אמאל איינזעהן אז מיט סימפסאנס עצות וועלען מיר נישט קענען לעבען און אז עס איז נישט אונזער אויפגאבע צו קומען אין א״י, כדי צו שאפען ארבייט פאר'ן אראבער, און אויב יודען וועלען דאס איינזעהן און וועלען בעשעפטיגען יודישע ארבייטער, וועלען אונז דען קלעקען גענוג פאכלייט? די ארבייט איז נאר א סעזאן־ארבייט, הגם זי ווערט גוט בעצאהלט — 30—50 פיאסטער א טאג, און וואו קאן מען לערנען דעם פאך?

די פראגע קען ווערען אקטועל, איבערהויפט ווען די נייע יודישע פרדסים, וואו עס הערשט יודישע ארבייט, וועלען אנהויבען געבען פרוכט, און די ארבייט קען דאך דער חלוץ נישט לערנען אויסער די גרעניצען פון א״י.

עס רעגענט! ווישסטו אויס די אויגען פון די טראפענס רעגען, בעקומסטו צו זעהען א קורצע ידיעה: היינט, דעם 5־טען כסלו, זענען אנגעקומען צו די ברעגעס פון יפו און חיפה פיר הונדערט עולים און אלע עולים זענען אראפגעלאזען געווארען, און דאס זענען נאך עולים פון פאר פאספילד'ס גזירה. א קורצע ידיעה, נישט קיין איבערראשענדע אבער עס ווערט דאך פרעהליכער. א גרויסער טייל פון די עולים זענען נישט געקומען אויף סערטיפיקאטען, דאס זענען פערמעגליכע יודען, און אזוינע קענען קומען און קומען, און פארוואס פערזאמען זיי זיך?

עס רעגענט, און עס איז גוט צו פערגעסען אן אלע פאליטישע דאגות, מען קען נישט געהן ווייט. מען בעגעגענט זיך מיט שכנים, מען שליסט מיט זיי בעקאנטשאפט, און דו זעהסט זיך ארום, אז אין דיין קליין געסעל, וואו עס זענען פערהאן יודען פון אלע וועלט־טיילען, דערצעהלט מען איינער פאר'ן צווייטען פון ווייטען נעכטען און וועגען לעבען דא אין לאנד. און דער נוסח איז כמעט איינער: די בריקען אויף צוריקוועג זענען פערברענט. און מען בויט, און מען וועט בויען דעם נעסט אין דער אייגענער היים.

אט אזוי רעדט זיך אראפ פון הארצען א יוד פון פוילען און גיט נאך דערביי צו: וואו און ווען האט א יוד געקענט זאגען מיט'ן הארץ די תפילה פון „גשם"? אין א״י איז אבער אפילו דער רעגען אן'אייגענער, הלואי זאל ער ברענגען ברכה פאר אונזער לאנד!

בן החולות.

וועגען א פערגעסענער פערזענליכקייט

(צום 4־טען יאהרצייט פון ד״ר ישראל יעלסקי ז״ל)

סוף תרנ״ח בין איך געווען א פאר חדשים צייט צוגאסט אין לאדז, אין דער הויז פון'ם דאמאלס בעריהמטען פרעדיגער ד״ר ישראל יעלסקי. ס'איז געווען די צייט פון אויפבליי פון ד״ר יעלסקי'ס טעטיגקייט אין עניני צבור, ער האט ווייט ארום געשמט מיט זיין נאבעלען כאראקטער און איידעלער בענעמונג. ס'איז דעריבער קיין חידוש נישט, וואס פון אלע קאנטען פלעגען זיך צו איהם ווענדען מענשען נאך הילף, ווער נאך געלד־שטיצע און ווער נאך א עצה, אדער פראטעקציע, דער קליינגעוויקסיגער ד״ר יעלסקי מיט זיינע פונקלענדיגע אויגען האט אימפאנירט אלעמען און זיין השפעה אויף די לאדזער געלד־מאגנאטען איז געווען אין לשער.

צוויי דריי זכרונות זענען ביי מיר פערבליבען פון יענער צייט, בעת איך בין ביי איהם געווען צוגאסט,

נאך איידער וואס וויל איך מיר דערלויבען, פערבייגעהענדיג, צו פערצייכענען א געוויסען שטריך פון ד״ר יעלסקיס סדר־היום: באלד אינדערפריה, ווי נאר ער פלעגט אויפשטעהן, פלעגט ער זיך גלייך נעמען צו זיין פרעדיגער־ארבייט: צוגרייטען א רעדע לויט דער וואך־סדרה. צום דאזיגען צוועק פלעגט ער ראשית אנצייכענען אויפ'ן פאפיר דעם פלאן פון דער רעדע, פערנאטירען אלע פסוקים און ציטאטען וואס האבען דערמיט א שייכות און נאכדעם, אין משך פון דער וואך, ביז שבת, אזוי ביסלעכווייז איינחזרן אויף אויסווייניג, צופוצענדיג יעדער מאל נאטירלעך, די פארם און סטיל. אפילו די מימיק און דער גאנצער האלטען זיך איז ביי איהם תמיד געווען פאראויס איינגעשטודירט. אפפטערענדיג די דאזיגע שטיקעל ארבייט, פלעגט ער בעזוכען פערשידענע אינסטיטוציעס און אנשטאלטען, אדער טרעפען זיך מיט די עסקני הקהל. נאכמיטאג ווידער פלעגען זיך אנהויבען די אויפנאהמס־שעהן. דער קארידאר פון זיין וואוינונג אויף זאכאדניע־גאס איז תמיד געווען בעלאגערט מיט מענשען, יעדערער איז געקומען מיט זיין צרה און אויסרעדעניש, און די מוטער זיינע א טיפישע פערצייטיגע סלאנימער יודענע, פלעגט שטארק נאכקוקען יעדען בעזוכער, צו איז ער, דער דאזיגער „שנארער" נישט געקומען ח״ו ארויסנארען געלד ביי איהר ישראלק'ן, וועלכער איז נעבען, ווי זי פלעגט זאגען, געשטראפט פון גאט מיט „שיטערע פינגער"...

איינמאל, דאס איז געווען נאכמיטאג, מיר זיצען אזוי און טרינקען טיי, ערשט מיטאמאל — א קלונג אין קארידאר — געלעקעל. די אלטע, ארויסלויפענדיג זעהן ווער דאס איז, האט תחילת, דערזעהענדיג פאר זיך א בלייכען, ארים־געקליידעטען יונגענמאן, בשום אופן נישט געוואלט איהם אריינלאזען, נאר אז דער יונגערמאן האט זיך איינגעעקשנט און כמעט מיט געוואלד אריינגעריסען זיך אין קארידאר, איז זי געקומען צוריק מיט א „יעלה": געה, זעה, וואס דארטען טוט זיך... עפעס א לומפ, א שנארער, האט זיך אריינגעריסען מיט געוואלד און וויל נישט אפטרעטען. ער מוז, זאגט ער, מיט דיר רעדען, אז נישט, סטראשעט ער, וועט ער נישט אוועקגעהען פון דאנען...

ד״ר יעלסקי איז תיכף ארויס צום יונגערמאן אריינגעבעטען איהם צו זיך אין קאבינעט, וואו זיי זענען ביידע אפגעזעסען קרוב א האלבע שעה, אז דער יונגערמאן איז שוין געווען אוועקגעגאנגען און ד״ר יעלסקי האט זיך צוריק אומגעקעהרט צו אונז, האט מען לייכט געקענט זיך אויף זיין פנים א געוויסע צופרידענקייט.

אויף מארגען זענען מיר געוואר געווארען, אז דאס איז געווען א געוויסער חשובער און זעהר בעגאבטער יונגערמאן פון א בעריהמטער משפחה, וועלכער איז געקומען בעטען ממליץ צו זיין פאר איהם ביי די פאזנאנסקי'ס, מ'זאל איהם אננעמען אויף א פעראנטווארטליכען פאסטען, וואס איז נאר וואס בעפרייט געווארען און הענגט אפ נאר פון היינטיגען טאג. ווען נישט — האט ער קאטעגאריש דערקלערט — מוז ער זיך נעמען דעם לעבען... נאך א סך מיה און אנשטרענגונג האט זיך ד״ר יעלסקי'ן איינגעגעבען, טאקע אין דעמזעלבען טאג, צו בעקומען פאר איהם דעם דאזיגען גליקליכען פאסטען (וועלכער האט איהם שפעטער געפיהרט צו עשירות) און די שמחה פון ד״ר יעלסקי איז דאמאלס געווען נישט צו בעשרייבען.

א צווייטער פאל, ד״ר יעלסקי געהט צו מיר איינמאל צו, דערלאנגט מיר א העפטעל שירים פון א דאמאלס פאפולערען העבראישען שריפטשטעלער צוזאמען מיט א געדיכט פערשריבענע וויזיט־קארטעל און פרעגט מיך, צי איך קען דעם מחבר. כ'ענטפער איהם אפ וואס איך ווייס און ס'ווייזט זיך ארויס, אז דער שרייבער, וועלכער האט דאמאלס געוואוינט אין לאדז ביים חזן באי און האט זיך געפונען, ווי ער האט געשריבען אין זיין וויזיט־קאר־

(ווייטער זעה 8־טע זייט).

ב. פראנק.

א יודיש מיידעל פון רוסלאנד האט געקיניגט איבער פאריז

ליידער האט זיך דער ראמאן דאס מאל אויך נישט איינגעגעבען. די חתונה האט ביידען נישט געבראכט קיין גליק. דער אדעליגער פירשט דע פאוויא האט זיך צוויי יאהר נאך דער חתונה ארויפגעזעצט אויף א שיף און איז פערשוואונדען געווארען. די „פאוויא" איז געבליבען אליין מיט איהר טיטול דער פירשט האט גענומען פיהרען אן'אויסגעלאסען לעבען, פרויען, קורסען, זיין סוף איז געווען א ביטערער. ער איז בעגאנגען זעלבסטמארד אין פאריז אין יאהר 1872.

נאך דעם אויסגעראוכערטען ראמאן טרעפט זיך „די פאוויא" מיט'ן גראף דאנערשמארק, א יונגער פרייסישער מיליאנער, וואס קומט קיין פאריז פערזוכען פון „עולם הזה" ער טרעפט זיך אויף זיין וועג מיט דער פאטאלער „פאוויא" און ווערט צו איהר צוגעשמידט, ווי א סך אנדערע פאר איהם. דער פרייסישער מיליאנער לעגט צו איהרע פיס אלץ וואס ער פערמאגט, ער איז מיט 11 יאהר עלטער ווי די „פאוויא", אבער ווער קוקט דאס אויף אזעלכע נארישע זאכען?

זי איז אין זיינע אויגען דאס גליק אליין, און דארט וואו א סך מענער האבען שוין צובראכען זייער גליק, מיינט ער, אז ער וועט עס בויען. די „פאוויא" איז געווען די קעניגין פון פאריז. איהר וואגען האט לאנגזאם און שטאלץ דורכמארשירט די גאסען פון פאריז, מ'וואלט קיינמאל נישט געזאגט אז די שטאלצע פרוי איז אמאל געווען אן'ארים יודיש מיידעל, ווי א סך ארימע יודישע מיידלעך, וואס האדעווען זיך אין די יודישע קווארטאלען פון דער גאנצער וועלט.

מ'ווייסט קיינמאל נישט גענוי, צי דער מענש געהט נאך זיין מזל, צי דער מזל געהט נאך דעם מענש. איינס איז זיכער, ביידע האבען זיך געטראפען. פון דער „פאוויא" ביידע זענען זיך נאכגעגאנגען לאנגע, לאנגע יאהרען.

אזוי האט די „פאוויא" אפגעלעבט אפיציעל מיט איהר מאן דעם גראף דאנערשמארק ביז דער מלחמה פון יאהר 1870.

אבער אזוי ווי קיין אבסאלוט גליק איז נישטא האט אויך די „פאוויא" געהאט איהרע „צרות", אין געוויסע הויכגעשטעלטע פאריזער סאלאנען האט מען זי נישט אריינגעלאזען. דאס איז געווען א פאטש אין פנים פאר דער „קעניגין" פון פאריז, „די פאוויא".

געוואוינט האט דאן די „קעניגין" אין שאמז עליזע, אין א האטעל, וועלכען זי האט פאר זיך אליין געלאזט אויסבויען (דאס הויז ווערט נאך היינט גערופען נומער 25), דער האטעל האט זיך אויסגעצייכענט מיט זיינע וואונדערליכע טרעפ און מיט זיין באד־צימער, וואס איז דאן געווען אן'אמת'ע פערל, דארט אין באד פלעגט די „פאוויע" טונקען איהר ראזעווען לייב אין א נעבעל פון ווייכע און איינשלעפערענדע בשמים. דארט, אין דער פיינער און גאלדענער פארע פלעגט זי קאקעטירען מיט איהרע רייצענדע ליניעס פון קערפער און פלעגט שפילען מיט זיך אליין אין טייערע שפיגלען. איהר באד־צימער איז דאן געווען בעריהמט איבער גאנץ פאריז.

היינט געהערט דאס הויז צו די גרעסטע קא־ריאזען פון פאריז. איהר ליטערארישער סאלאן איז בעריהמט געווארען מיט דער אנוועזענהייט פון אזעלכע גרויסע שריפטשטעלער ווי ארסען הוסיי, עמיל אזשיע, די ברידער גאנקור א.א.וו. דארט פלעגען פערקעהרען די „פרינצען פון גייסט".

אבער דא איז געקומען דאס אומגליקליכע יאהר 1870.

מלחמה. פאריז איז דאן געווען פול מיט דייטשען. דייטשלאנד האט ערקלערט קריג פראנקרייך. דער קאנאן האט געעפענט זיין פיסק. מען האט גענומען אונטערטראגען קלאגגען אז די „פאוויא" פיהרט א שפיאנאזש. איז זי נישט אויסגעקאכט מיט די גרעסטע דייטשע פאליטיקער און דיפלאמאטען? מוז מען זיך נישט היטען פאר אזא איינפלוסרייכער פרוי, וואס רעדט נאך דייטש דערצו? זי בעקומט איהר פאספארט און פאהרט אוי'ס אין שלעזיען. דארט געפינען זיך אגב איהר מאנס מינען. איהר מאן ווערט א דייטשער סאלדאט, און ווען די דייטשען געהען אריין אין מעץ, מאכט איהם ביסמארק פאר א פרעפעקט פון סארעגמין, ביסמארק ווייסט, אז ער איז א היימישער מענש אין גאנץ פראנקרייך.

די „פאוויא" האט איבערגעהארט אז די מלחמה זאל פאריבער און ווידער איז זי געקומען אין איהר שלאס אויף שאמז־עליזע.

מיר געפינען זי אין פאליטישען סאלאן פון מאדאם זשוליעט אדאם, וואס איז בעקאנט מיט איהרע רעפובליקאנישע מיינונגען, דארט פערקעהרט אויך לעאן גאמבעטא און בעקענט זיך מיט זיין „גלויבענגנאסין" די יודישע טאכטער טערעזא לאכמאן. ביידע צוזאמען צולאזען זיך. דער „דיקטאטאר" לעאן גאמבעטא געהט נאך ווייטער. אלע פרייטאג־צו־נאכטס (ווי אן'אמת'ער יוד) קומט ער אין סאלאן פון דער יודין „פאוויא".

די מאסע איז אויפגעבראכט געגען דער „פאוויא" דאס בעזיגטע פראנקרייך מוז האבען א כפרה הינדעל, פארוואס זאל עס נישט זיין די „פאוויא"?

איינמאל ביי א טעאטער־פארשטעלונג פייפט מען זי אויס, א שרעקליכער סקאנדאל, דאס פאלק איז געגען איהר.

און זי האט נאך גרויסע פרידענס־פלענער, זי האט פאליטישע אמביציעס, זי וויל לייגען דעם באזיס, פון א שלום צווישען דייטשלאנד און פראנקרייך, לעאן גאמבעטא, וואס פיהרט דאן פראנקרייך מיט זיין אייזערנער האנד, איז פון אנהויב מסכים, ער ציהט זיך אבער צוריק גיט ער נאך די אומגליקליכע בעזיגטע מאסען? דער פאקט איז, אז די „פאוויא" האט נישט געשפילט די פאליטישע פרידענסראלע וועלכע זי האט זיך פארגענומען. מ'האט זי נישט געטרויט.

דער סוף איז געווען א טרויעריגער. דער פאלקס צארן וואס איז אפט זעהר בלינד האט זיך געגען איהר צופלאקערט, מ'האט איהר א וואונק געטאן פון די „הויכע פענסטער", אז זי זאל „זיך אפטראגען" פון פאריז.

א פערוואונדעטע, אנ'ענטוישטע איז זי אוועק געפאהרען אין שלעזיען, דארט איז די „פאוויא" געשטארבען פון א הארץ־שלאק דעם 21־טען יאנואר 1884 אין עלטער פון 65 יאהר.

פאר איהר טויט האט נאך די גליקליכע „פאוויא" פערזוכט דעם טעם פון אומגליק, די ענטוישונג איז געווען אזוי גרויס, ווי דאס גליק לאנג.

געקומען איז זי קיין פאריז אן'ארים יודיש ווייבעל, געווארען איז זי א קעניגין, איינגענומען מענער און פרויען, געזעהען פאריז ביי איהרע פיס, און ביי איהר גאנצען קעניגטום איז זי לסוף אויסגעוויזען געווארען, אן'עלענדע, א פערלאזטע, אן'ענטוישטע.

איז דאס נישט א טראגיש און אינטערעסאנט לעבען?

אזוי איז פון אן'ארימען יודישען חייבעל געווארען א קעניגין, און פון א קעניגין אן'ארימע, פערלאזטע, פערגעסענע פרוי. ווי קאפריזנע און אומפערשטענדליך עס זענען די וועגען פון שיקזאל! (סוף).

אין אפגרונט

סענסאציאנעל-עראטישער ראמאן (27

די גרויסע ליבע, וואס פאני האט ארויסגעוויזען צו דעם פרעמדען קינד, וועלכער איז געקומען אזוי פלוצלונג אין זייער הויז, האט אויף דוס ניי אויפגעוועקט זשאנס פארדוּוס. אפשר איז דאס גאר איהר אייגען קינד, וואס איז דערצויגען געווארען ביי איהר שפיף-מוטער מושים, וועלכער איז אויך געשטארבען נישט לאנג, און ביינאכט פלעגט ער אלץ פרעגען דעם יונגל פון וואנען ער קומט און ווער ער איז.

אבער זיין אומרוה איז פערשוואונדען דורך איין ווארט פון פאניס מאטער, וועלכער איז געקומען בעסען, אז מען זאל איהם העלפען בעצאהלען די שולד פאר זיין ווייב'ס לויה, און וועלכער האט אויסנערופען צו זיין טאכטער, ווי נאר ער האט דערזעהן דאס קינד:

— אי! דו האסט בעקומען א קינד! דו דארפסט איצט זיין גליקליך, ווייל דו האסט קיין מאל נישט געקענט האבען אזא פערגעניגען.

גאסין איז געווען צופרידען דערפון, און ער האט דעם אלטען לאנדאן געגעבען געלד און האט איהם איינגעלאדען, ער זאל בלייבען ביז פריהשטיק.

דער אלטער מאן איז געווען גליקליך פון דער פריינטליכער אויפנאהמע, וואס זיין טאכטער'ס ליבהאבער האט איהם בעוויזען. ער האט דערייבער אנגעהויבען אפט מאכען א שנאפס ביי זיין „איידעם". די לאנגע ווייסע האר, וואס זענען ארפגעהאנגען איבער זיין געגאלטען פנים און די ליבע, וואס ער האט געהאט צו זיין ביימש, וועלכער פלעגט ארוּעקשטעלען אין א ווינקעל און היטען, ווי א מוטער איהר קינד — דאס אלץ איז געפעלען געווארען דעם יונגעל און ער איז געווארען א גרויסער פריינד דעם אלטען פורמאן.

אין א געוויסען טאג, ווען זיי האבען אלע געענדיגט זייער מאלצייט, זענען די העטעמאס ארייגעקומען גאנץ אומדערווארטעט.

— א, ענטשולדיגט אונז, — האט די מאדאם געזאגט, — מיר האבען אפשר געשטערט דער פאמיליע-אונטערהאלטונג?

דאס ווארט האט געטראפען דעם יונגען זשאן ווי א קלאפ.

זיין פאמיליע! דער ווילדער יונגעל! דער אלטער פורמאן מיט זיין ליולקע און מויל, וועלכער הערט נישט אויף צו דערצעהלען, אז זיין ביימש דינט איהם שוין זינט צוואנציג יאהר, דאס איז זיין פאמיליע! זיין געליבטע פאני לאגראנד זאל הייסען זיין ווייב! פאני, וועלכער ווערט אלט און אפגעלעבט און זיצט אנגעשפארט אויף איהר עלענבויגען און רויכערט איהר פאפיראס. די אלע מוזען פון איהם פערשווינדען נאך איידער דאס יאהר געהט אוועק! דאס זענען נישט מעהר ווי בעקאנטע, וואס מען טרעפט ביי איין טישעל אין א רעסטאראן.

אבער ווען ער האט גענומען טראכטען וועגען א צושיידונג, האט ער בעמערקט די קייטען, וואס קלייבען זיך ארום איהם. נישט מיט אייבער ווערט ער זיך שיידען, גאר מיט צעהן. דאס קינד איז איהם טייער און ער פיהלט פערגעניגען צו האלטען זיין הענטעל, דאס הויז און יא, דער פויגעל אין שטייג, וועלכער האט איהם צוגעוואוינט צו זיין געזאנג. יא, דער פויגעל האט אויך פערנומען א ווינקעל אין זיין הארץ, און עס וועט איהם זיין שווער צו שיידען זיך מיט איהם.

די צייט פאר זיין שיידונג איז דאך צוגעקומען אלץ נעהנטער, און דער שיינער חודש יוני, ווען די גאנצע נאטור איז אזוי לוסטיג, ווערט רחמנא זיין דער לעצטער, וואס זיי וועלען פערברענגען צוזאמען. דער געדאנק וועגען דער שיידונג האט זיי אויפגערייצט און האט זיי געמאכט נערוועז, דערצו האט זי זיך גענומען געבען בילדונג דעם קליינעם יונגעל, וועלכער פלעגט קענען אפזיצען גאנצע שעהן ביי די בוכשטאבען און פלעגט אויף קיין פאל זיי נישט אויסרעדען. פון טאג צו טאג האט זיך דער פרוי'ס כאראקטער ענטוויקעלט אלץ בייזער און ערגער. זי פלעגט זיך זידלען, זי האט אנגעפאנגען צו האסען די יוגענד פון איהר ליבהאבער, זיין בילדונג, זיין פאמיליע, און די שיידונג, וואס מוז קומען צווישען זיי. זי האט פערשטאנען ווי אנצוריהרען איהם ביים ביין און אויסברענגען איהם פון געדולד, ביז ער פלעגט איהר מוזען ענטפערען.

אין זיין ערנסטען צארן האט ער זיך דאך נישט פערלוירען און האט געוואוסט וואס צו זאגען און וואס נישט צו זאגען, און אז עס איז נישט פאר אנ'איידעלען מאן ווי ער, צו שלאגען א שוואכע פרוי. פאני פלעגט אבער מאכען א וואפען פון אלץ, וואס זי האט געקענט כאפען אין האנד. זי פלעגט קענען אנשפייען אין זיין געזיכט און פרייען זיך מיט די שמערצען, וואס זי האט איהם פערשאפט און נאכדעם פלעגט זי גאנץ פלוצלונג ארייַנפאלען אין זיין ארעם און בעטען ענטשולדיגונג.

די מינעס, וואס די העטעמאס פלעגען מאכען, ווען זיי פלעגען צוזעהען די קריגערייען, זענען געווען ווערט צו פאטאגראפירען. די קריגען פלעגען שטענדיג אויסברעכען אזוי גיך, ווי מען פלעגט זיך זעצען ביים טיש און די זופ אדער דאס פלייש פלעגט דערלאנגט ווערען. די העטעמאס פלעגען ווינקען איינע צו די אנדערע גלייך ווי זיי וואלטען פרעגען; וועלען זיי פערענדיגען זייער מאלצייט בשלום, אדער עס וועט אלץ פליהען דורכ'ן פענסטער?

יעדעס מאל, ווען מען פלעגט זיך צוזאמענרעדען צו עסען צוזאמען, פלעגען זיי שטענדיג פריהער איינסרעדען מען זאל זיך נישט קריגען ביים טיש, דעם זעלבען אפמאך האבען די העטעמאס פערלאנגט, ווען זיי האבען אנגענומען א פארשלאג צו געהן מיט זיי עסען פריהשטיק אין וואלד. פאני האט פערשפראָכען, אז אין דעם טאג וועט זי אויסמיידען א קריג.

זיי האבען זיך אלע גרייט געמאכט צום גיין אבער מיטאמאל האט דער בריף טרעגער געבראכט א רעגיסטרירטען בריף, און גאסין איז פערבליבען, כדי אונטערצושרייבען. ער האט אנגעזאגט די קאמפאניע ביים וואלד און האט אין א שטילען טאן געזאגט צו פאני:

— עס איז א בריף פון אנקעל. ער איז גליקלעך. דער ווין איז געראטען און איז גוט פערקויפט. ער שיקט צוריק די אכט טויזענד פראנק, וואס דו האסט געבארגט פון דעשעלען און ער שיקט דיר א סך דאנקען און גרוסען.

— דיין אנקעל איז אנ'אלטער נאר — האט זי אויסגערופען מיט כעס, אבער באלד האט זי געביטען איהר טאן און האט מיט פרייד געזאגט:

— מיר מוזען דאס געלד אוועקלייגען אין באנק.

(פארזעצונג קומט).

בלוט-בלבול אויף צוויי ארימע יודען

אין א יודיש שטעטעל אין טשעכאסלאוואקיי

אנטיסעמיטישע לעהרעריז טראכט אויס אויף צוויי יודישע הויזירער, אז זיי האבען געצאפט בלוט פון קריסטליכע קינדער. — איין קינד זאגט אויס, אז די לעהרערין האט איהם אנגערעדט צו דערצעהלען די מעשה וועגען בלוט-צאפען

דאס מאל האבען די אנטיסעמיטען ווירקליך פערביטען די יוצרות.

האט מען שוין געהערט, אז מען זאל מאכען א בלוט-בלבול אויף יודען נישט אום פסח, נאר חנוכה-צייט?

אין אוזשהאראד קומט איצט פאר פראצעס וועגען א בלוט-בלבול.

אוזשהאראד איז א קליין יודיש שטעטעלע אין טשעכאסלאוואקייען, אין דער געגענד פון די קארפאטען-בערג, וואס ווערט אנגערופען „קארפאטען-רוס": דער גרעסטער טייל פון דער דארטיגער בעפעלקערונג בעשטעהט פון רוטענער (קליינרוסען).

צווישען די רוטענער און אויך די דארטיגע שטכען לעבען אין דער געגענד אויך יודען. דאס זענען לויטער ארימע יודען, וועלכע פערנעהמען זיך מיט האנדעל, מיט פעדלעריי, מיט פעלד-ארבייט, האלץ-האקען מיככינס-באלעבאטישקייטען און עהנליכע פרנסות.

די יודען זענען אין יענער געגענד שרעקליך ארים, אבער טאקי ארים, וואס ארים הייסט. זיי עסען ברויט נישט פון קארן אדער ווייצען-מעהל נאר פון קוקורוזע אדער האבער, אויב זיי האבען איבערהויפט ברויט צום עסען. זומער געהען זיי באָרוועס און ווינטער טראגען זיי לאפטשעס אויף די פיס, ווייל זיי האבען קיין געלד נישט צו קויפען שטיוועל.

זיי וואוינען אין קליינע כאטקעס. א גרויסער נגיד און גביר איז ביי זיי יענער באלעבאס, וועלכער עסט שבת אדער יום טוב א שטיקעל פלייש מיט ווייסע חלה.

א גרויסער טייל פון די יודען מאכט א לעבען מיט זייערע פאמיליעס פון „געהן איבער דער מדינה", פשוט הייסט עס, איבער די הייזער, זאל נישט אויסגערעדט זיין. מען געהט פון איין דארף אין אנ'אנדערען, פון איין שטעטעל אין אנ'אנדערען. וואס האבען זיי דערפון? „פרנסה" האבען זיי דערפון!

אבער לאמיר דערצעהלען דא די געשיכטע,

משה מאריץ שטיינבערגער איז א יוד פון יענע יודען, וועלכע האבען, ב"ה, א גרויסע פאמיליע, א ווייב מיט קינדערלעך זאלען איהם זיין געזעגנט, א שוויגער און א שווער, אנ'אלטען טאטען און אלטע מאמע, א מחותן און גלאט ארימע קרובים, וואס ווילען עסען. אבער צו עסען איז נישטא וואס. ווייל פונקט ווי משה שטיינבערגער איז געבענשט פון גאט מיט אזא גרויסער משפחה, קיין עין-הרע, איז פונקט אין אזא מאס די פרנסה זיינע א קליינע.

דער יוד איז א פעדלער. ער איז טאקע א גרויסער סוחר אין זיין שטעטעל, אבער א גאנץ קליינער פערדינער.

משה שטיינבערגער געהט, אלזא, מיט זיין סחורה פעדלען פון דארף צו דארף, פון שטעטעל צו שטעטעל, פון שטוב צו שטוב. ער האנדעלט, ער פערקויפט באלעבאסטעס א קאלך-בערשטעל, א פלעדערוויש, א שטיקעל זייף, א בלעכענעם טאפ. די קריסטען פערקויפט ער משיועקעס, שווצבעלעך, ביימשען, צייהנוועהטאג-רפואות, מעסערלעך. די יודען — א טלית קטן ציצית, א מזוזה.

דא נישט לאנג איז משה מאריץ שטיינבערגער ארעסטירט געווארען אויף דער קלאגע, אז ער האט אפגעצאפט ביי צוויי קריסטליכע קינדער בלוט.

ער האט זיך גראד געפונען אין דעם שטעטעל אוגוואר, און ווען ער האט געדאווענט אין שוהל, זענען געקומען צוויי זשאנדארען און איהם ארעסטירט און אפגעפיהרט אין דער קרייז שטאט וועלקאבערעזנא, אין געריכט.

עס האט זיך ארויסגעשטעלט, אז די אנקלאגע צום געריכט האט געמאכט די אנטיסעמיטישע שוהל-לעהרערין אראנקא שעקע. זי האט עדות געזאגט אין געריכט, אז די צוויי קריסטליכע קינדער האבען איהר דערצעהלט, אז צוויי יודען, פעדלערס האבען זיי פערנארט הינטער דער שטאט און געשניטען די הפלולעך זייערע מיט א מעסער. דאס בלוט האבען זיי דאן אפגעצאפט אין א פלעשעל.

דער צווייטער יוד, האט די אנטיסעמיטישע פערלוימדערין בעזאגט, הייסט מארקוס ליבערמאן. האט מען אויסגעפארשט, וואו דער מארקוס ליבערמאן געפינט זיך, און איהם אויך ארעסטירט און געבראכט צום זעלבען אונטערזוכונגס ריכטער.

מארקוס ליבערמאן האט געזאגט דאס זעלבע וואס מאריץ שטיינבערגער, נעמליך, אז די גאנצע מעשה איז א ליגען, א פערלוימדונג, און ער ווייסט נישט פון וואס צו זאגען.

דערווייל האבען זיך די פראגער צייטונגען גענומען קאכען מיט דער געשיכטע. עס האט זיך אנגעפאנגען צו מערקען אנ'אומרוהיגקייט ביי דער יודישער בעפעלקערונג פון יענער געגענד. די פויערים האבען שוין אנגעהויבען קוקען קרום אויף יודען, און די אנטיסעמיטען האבען גענומען אונטערהעצען די קריסטליכע בעפעלקערונג.

דערווייל האט דער קרייז דאקטאר עדות געזאגט אין געריכט, אז די צוויי קריסטליכע קינדער האבען נישט קיין וואונדען אויף די העלזער, נאר אויף די הענט. האט די אנטיסעמיטישע לעהרערין געזאגט, אז זי האט געמאכט א טעות. די קינדער האבען איהר דערצעהלט, אז די צוויי יודען האבען געשניטען נישט זייערע העלזער, נאר די הענט און פון די הענט געצאפט בלוט.

ביים ערשטען פערהער פאר דעם ריכטער האבען די קינדער בעשטעטיגט דאס, וואס די לעהרערין האט געזאגט. ביים צווייטען פערהער האט אבער דאס יונגעל וואסיל קאסטא שוין דערצעהלט, אז ער איז געפאלען און זיך צושניטען די האנד אין א שטיק גלאז, האט איהם דאן די לעהרערין געגעבען עטליכע סענט און איהם אנגערעדט, ער זאל זאגען, אז יודען האבען איהם געשניטען אום צו צאפען זיין בלוט.

דאס מיידעלע העלענא באגדאן זאגט אבער, אז דאס איז א ליגען, אז די צוויי יודען, ליבערמאן און שטיינבערגער, האבען זיי טאקע געשניטען די הענטלעך און אפגעצאפט זייער בלוט אין א פלעשעל.

דאס מיידעלע האט א וואונד אויף דער האנט פון א שניט, 4 צענטימעטער גרויס.

ביים ערשטען פערהער, וועלכער איז דא נישט לאנג פאָרגעקומען, האט א פריינדין פון דעם מיידעלע עדות געזאגט, אז זי האט געזעהען ווי העלענא באגדאן האט ביים שפיגעל זיך צו שניטען די האנט מיט א מעסער. דאס מיידעלע באגדאן האלט זיך אבער ביי איהרס, אז צוויי יודען האבען איהר געשניטען די האנט און געצאפט דאס בלוט אין א פלעשעל.

זי האט דערצעהלט די סצענע מיט אלע איינצעלהייטען, ווי די צוויי יודען האבען איהר פערשפראכען צו געבען געלד אויף טשעקאלאד, ווי זי האט פערמאכט די אויגען, ווען דער יוד שטיינבערגער האט איהר א שניט געטאן מיט'ן מעסער, א.ז.וו.

עס איז זעלבסטפערשטענדליך, אז די אנטיסעמיטישע לעהרערין אראנקא שעקע האט אנגערעדט דאס מיידעלע אויסצוטראכטען דעם בלבול אויף די צוויי יודען. דאס מיידעלע האט זיך שוין אזוי ארייננעלעבט אין דעם ליגען, אז זי גלויבט שוין, מעגליך, אליין אין דער פערלוימדונג.

אויפ'ן גרונד פון די ווידער-שפרעכענדע עדות און אזוי ווי עס זענען נישטא קיין בעווייזען, האט דאס געריכט די צוויי אנגעקלאגטע יודען נישט פעסטהאלטען אין טורמע. זיי זענען פריי, אבער נישט פרייגעשפראכען, ווייל דער פראצעס איז אפגעלעגט געווארען, אום אויסצופארשען די ווייטערע אומשטענדען.

אין טשעכאסלאוואקייען איז נישטא קיין פאליטישער אנטיסעמיטיזם, אבער עס איז פערהאן ווי איבעראל א רעליגיעז-פאנאטישע פיינדשאפט צו יודען, וועלכע האט שוין אמאל, מיט עטליכע און דרייסיג יאהר צוריק, ארויסגערופען א גרויסע יודען-פערפאלגונג מיט א שרעקליכען בלוט-בלבול.

מיר מיינען דעם טרויעריג-בעריהמטען הילזנער פראצעס.

פרעזידענט מאסאריק בעקעמפט נאך איצטער אויך דעם אנטיסעמיטיזם אין זיין לאנד טשעכאסלאוואקייען. אבער עס שיינט, אז די שרעקליכע פערלוימדונג אויף יודען, — דער בלוט-בלבול, די נארישע לעגענדע, אז יודען געברויכען קריסטליך בלוט פאר מצה אויף פסח, לאזט זיך נישט איינגאנצען אויס-אטען.

דערווייל האבען יודען אין טשעכאסלאוואקייען א נייע צרה מיט א ווילדען בלוט-בלבול.

מאסקיף.

Dr. Z. Rakowski

ספ. פאר אויערען-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקה.

9 קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 127-81.

שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעשעניצע זשעראָשלעל 17 פון 10—11 און פון 2—5

יגד. ארטיסטן-פארבאנד אין פוילן

דירעקטאריאט

און די פארטנער-מעסטערן

בעטעלם. דיר. פאר לאדז: שמאק-פערקע. לייטער: א. בעוטאן

לאדז. יוד. קאמער-טעאטער

„ארט"

בלייער אין ווייסען זאל

„מאנטיפעל זאבאדניא 43

קוסטל. לייטער: משה בראדערזאן.

היינט, מאנטאג — 1 פארשטעלונג

אנהויב 9.15 אין אָוועגד

אויפן הימל איר"ד

אין 2 טיילען, 14 בילדער.

נומערן: 1) קלויזניקעס, 2) ראם ליד פון די ספר תורה, 3) אויפ'ן דארף, 4) שלום-בית, 5) נעא-שמענדריק 6) אויפ'ן „רעפטאָק", 7) אויפ' וועג פון בית-לחם, 8) נאך האלבע נאכט, 9) „לאַיסערדאקעס", 10) ביים סאמאוואר, 11) מאנאלאג, 12) הערבסט-טאנגא, 13) יודישע ראפסאדיע, 14) אויפ'ן הימעל א יריד.

אנסאמבל לויט'ן א. ב. פרויען: זיסעל-גירל, מ. דזלסקא, לאלא זילבערמאן, שיינע מרים, מאשע פעטערמאן, אלא שליפקאוויטש. מענער שמואליק גאלדשטיין, שמעון דזשיגאן, מאטעל קאן, יעקב ריינגלאס, ישראל שומאכער, י. שיפער.

טעקסטען: מ. בראדערזאן, ל. נארעלמאי, שום גאן. מוזיק: ה. רובין, א. בייגעלמאן און פאלקס-מעלאדיען!

דעקאראציעס און קאסטיומען: י. ברוינער, טענץ איינגעשטעלט דורך אירענע פרושיצקא. מוזיק-לייטער—ה. רובין, רעזש—דזשיגאן, שומאכער. בינע-אינספעקטאר—מ. קאן, ליכט-עפעקטען—יערא.

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון 11 — 2 בייטאג און פון 5 אוו. שבת און יום-טובים א גאנצען טאג

גרויסער אינטערעס

צו דער בילדער און סקולפטור-אויסשטעלונג אויף מאניושקי 2

די הערליכע בילדער און סקולפטור אויסשטעלונג פון די בעקאנטע לאדזער קינסטלער: הירשפאנג, קאהאנע, פינקעלשטיין, לובעלסקי, טשעטשאט, און קודזעוויטש, וואס געפינט זיך אין גייערס פאלאץ אויף מאניושקי 2, ערשטער שטאק, פראנט האט ארויסגערופן ביי אונז אין שטאט א גרויסן אינטערעס. טעגליך בעזוכען די אויסשטעלונג הונדערטער מענשען, וואס געהען ארוים ענטציקט פון די אויסגעשטעלטע 300 קינסטלערישע ווערק. פיל פון די בילדער זענען שוין פערקויפט געווארען. כדי צו געבען די מעגליכקייט די ברייטע שיכטען פון דער יודישער בעפעלקערונג צו בעזוכען די דאזיגע אינטערעסאנטע אויסשטעלונג איז דער איינטריטס-פרייז פון די בילעטען פערקלענערט געווארען אויף 50 און 25 גראשען.

אזוי ארום קען יעדער איינער בעזוכענדיג די אויסשטעלונג, וואס איז אפען פון 10 פריה ביז 10 אווענד, זיך פערשאפען גייסטיגען פערגעניגען פאר בלויז געצעהלטע גראשענס.

פערבאנד פון די פוילישע יודען אין בראזיליען

אין בראזיליען איז לעצטענס געשאפען געווארען א „פערבאנד פון פוילישע יודען".

די צילען און אויפגאבען פון דעם פערבאנד זענען: געזעלשאפטליך-עקאנאמישע, קולטורעלע און רעכטליכע, צו פערטיידיגען די אינטערעסען פון די מיטגלידער, ווי אויך פון די נייאנגעקומענע אימיגראנטען פון דער אלטער היים — פוילען.

דער נייער פערבאנד וויל זיך שטעלען אין אנ'ענגערן קאנטאקט מיט אלע יודישע געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס אין לאנד און אין אויסלאנד פאר דעם וואוילזיין און פראגרעס פון גאנצען יודענטום.

דער פארזיצער פונ'ם צענטראל-קאמיטעט איז ה' ישראל ריגעס אין ריא-דע-זשאנייראָ.

דער אדרעס איז:

Unias dos Isrealites da Poloniano Brasi
Rua Visconde Itauna, 201 Rió deJ aneio

ווועגען א פערגעסענער פערזענליכקייט

(ענדע פון דער 6-טער זייט).

טעל און זעהר א קריטישער לאגע, האט זיך עס געווענדעט צום דאקטאר מיט תחנונים, ער זאל איהם אויסלייען א סומע פון 200 רובל, וועלכע זענען איהם זעהר נויטיג. וויסענדיג פון דעם כלל, אז „תפילה עושה מחצה" — האט דער דאקטאר איהם געליען 100 רובל, וועלכע יענער האט איהם, אגב, קיינמאל נישט צוריקגעגעבען. הגם ער איז עס שפעטער געווען ביכולת און אפילו זעהר רייך.

אנגעקומען איז ד"ר יעלסקי אלס פרעדיגער קיין לאדז דורך דער פראטעקציע פון פראפעסאר גרעץ, און ער פלעגט קעגען אפוזיצען שטעהן לאנג און דערצעהלען, ווי אזוי פראפ. גרעץ איז געווארען זיין אפוטרופוס, פון נאטור א מנגן מיט א פיינער שטים און א נטיה צו דאווענען ביים „עמוד" (זיין עלטערער ברודער, יצחק-יעקב, איז געווען חזן אין דאנציג) האט ער זיך איינמאל, בעת ער איז נאך געווען א סטודענט אין ברעסלוי, אויסגערופען, אז ער וויל ימים נוראים דאווענען פאר'ן עמוד מוספים און זיין א בעל תוקע אין דעם מנין וואו גרעץ האט געדאווענט. גרעץ און אלע איבעריגע האבען מסכים געווען און פון דאמאלס אן האט ער זעהר נושא חן געווען ביי גרעצן און איז געווארען זיין גאנצער נושא כלים.

נאר ווענען ס'איז בעקאנט די הינטער-קוליסען געשיכטע פון ד"ר יעלסקי'ס פערלאזען לאדז, יענער ווייס אויך, אז א היפשען חלק דערין האט אויך געהאט דער בעריהמטער שריפטשטעלער דוד פרישמאן, וועלכער איז פו זסאמע אנהויב אן, מ'ווייסט נישט פארוואס, געווען איינער פון זיינע שארפסטע געגנערס, וועלכע האבען ביסלעכווייז דערפיהרט דערצו, אז ער זאל פערלאזען לאדז און אפריכטען גלות אין פרעמדע לענדער, וואו ער איז אויך געשטארבען (אין בענף). אזוי, לכל הפחות, איז מיר אמאל אויסגעקומען צו הערען פונ'ם פערשטארבענעם ד"ר יעלסקי.

און כ'וויל דא אויך פערצייכענען א זעלטען כאראקטעריסטישען פאל: די ערשטע פרוי פון ד"ר יעלסקי איז געווען א טאכטער פון זיין לייבליכען ברודער (דאנציגער חזן), מיט וועלכער ער האט זיך שפעטער געשיידט. און די צווייטע פרוי — זיינער א לייבליכער שוועסטערס א טאכטער, וועלכע האט זיך דערצויגען ביי איהם אין הויז.

מ. איקצאבלאָז

„דער קוש" GRETA GARBO
פאפולערע פרייזן — פון די פלעצער — מיט CONRAD NAGEL i LEW AYRES

היינט פרעמיערע!
פ־עכטיגסטע קרעאציע פון דער גרעסטער עקראן-ליבהאבערין
ראמא פון ווהנזין, פערלאנג און גרויסער ליבע. אין די הויפטראלן:

אויסער'ן פראגראם: פרעכטיגע קלאנג-קאמעדיע א. נ. „מיין ווייב" ווי אויך אקטואליטעטען פון לאנד. :–: אנהייב אין וואָך. טעג 4.30 נ"מ. שבת און זונטאג 1 נ"מ.

קינא-טעאטער STYLOWY (dawniej „ŚWIT") POMORSKA 89.

היינט און פאלגענדע טעג!

די דאמע אין פורפור

מיט Lya de Putti, Don Alvarado i Warner Oland

מיטרייסענדע ליבעס-דראמע, וואס איז שטארקער פון שנאה און ט'ים, אויפ'ן גרונד פון דער רעוואלוציע א. נ.

די לעצטע מינוטען פון צאראט! איבערקערעניש אין רוסלאנד! ריהרענדע רעוואלוציע-סצענעס! :–: צום דאזיגען בילד איז אנגעשירט געווארען א רוסישער כאר אונטער דער לייט. פון ס. לעוויטין. דער זאל איז גוט בעהייצט. אנהייב 5.30 נ"מ. שבת און זונטאג 3 נ"מ. לעצטער סעאנס 9.30 אוונט

קינא-טעאטער ZACHĘTA
26 זגערזשער 26

היינט און פאלג. טעג! פרעכטיגע פרעמיערע!

הערצער-מעלאדיע

וואונדערשעהנער ליבעס-פילם פון דער אונגארישער וויסטע, וואס ריהרט ביז צו דער טיפעניש. נשמה פון א דארפיש מיידעל, וועלכע — איז פערליבט אין א מיליטער-מאן. —

אין די הויפט-ראלען: DITA PARLO i WILLY FRITSCH

אויסער'ן פראגראם: „די מלחמה הינטער ווארשא" פערשטארקטער ארקעסטער אונטער לייטונג פון ה' סטעפאנסקי.

אנהויב פון די סעאנסען: אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג און יום-טוב — 12 א זייגער בייטאג. דער זאל איז גוט בעהייצט.

ווועכנעריך כירורגישע קליניק „SANATO"
אגראדאווא 10, טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאס
ערצטליכע אויפזיכט איבער דער מוטער און קינד
פריי זען פון געבורט
אין 2-טע קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען
200 זל.
אויגען-אפטיילונג פון ד"ר מעד. י. קארוש
עמפפאנגס-שעה'ן פון 1 ביז 2 נאכמיטאג.
כירורגישע אפטיילונג פון ד"ר מעד. מ. קאנטאר
עמפפאנגס-שעה'ן פון 1 ביז 2 נאכמיטאג.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און דענטיסטישער קאבינעט.
צוזשעשינער 11, טעלעפאן 3763
אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד"ר אימיך נאז, האלז, אויערן ק'	4½—3½
ד"ר ספרשנער קינדער-קראנקה.	4½-5 11-9
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטן	2—12
ד"ר ביבערגאל הויט און וועניר. קר.	12½—11½
ד"ר שמירנאלר נערווען און גייסטיגע קר.	2—1
ד"ר נעלדבלאט אויגען-קראנקה.	1½—12½
ד"ר חיים כירורגישע קראנקהייטן	5—2
ד"ר שפרלאווסקי פרויען-און געבורטס-הילף	4½—3½

אימפונגען געגען שקארלאטין.

א רענטגען-אינסטיטוט.

ד"ר לאזשינסקי-מעדיצינישער קאבינעט
צאהן-ערצט 10—1, 6—3
קינסטליכע ציין, קראנען, פאמפן א.א.וו.

די לעטשניצע איז אפען אויך זונטאג

Dr. med. J. Lubicz
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 18-31
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער

אכטונג, פאבריקאנטען און רייסעריי!

דערמיט ווערט בעקאנט געמאכט, אז אמביליגסטען קען מען קויפען ביי אן אויסלענדישער גרויסער פירמע זעמטליכע רויה-מאטעריאלען, גרעסערע און קלענערע קוואנטומס

לומפען (שמאטעס)

ווי: נייטוך 80/1, שמגארן-אבפאל, וואלענע שטרימף, זאווי געשטריקטע, טיבעט, האלב צעפער, ניי-ווייס, ניי הגלבונס, ניי העמדער-צעפער, שווארצע שטרימף, זיידענע שטרימף, אלעס אסארטירט און גאראנטירט פאר שעהנע סחורה און צו ביליגע פרייזען.

אבשליסען אויף לענגערע ליפערונגען וועכענטליך אדער מאנאטליך מיט טאג-בערעכנונג. דיסקרעט געזיכערט. פערמיטלער אויסגעשלאסען. אפערטען ווערען געבעטען אין אדם. פון דער צייטונג איבערצוגעבען אונטער „L. K. W. 64".

לאנגיעריגער געריכטס-סעקרעטאר
ערטיילט און ערלעדיגט אלערליי
ביטעס, אנקלאגעם און קלאוזולעם
ספעציאליסט אין מיליטער-ענינים.
..לער אויסקויף פון פאטענטען און רעגיסטראציע-קארטען אויפ'ן יאהר 1931

ב. מאז, 10 פיעטריקאווער 10

בעקאנטמאכונג

דערמיט מאך איך בעקאנט מיינער כ' קונדשאפט, אז צוליב דער בעקוועמליכקייט האב איך געעפענט אנ'אפטיילונג פון מיין לאנג-עגזיסטירענד ביורא פ'ל. וואלנאשטשי 3 טשורפטן-ביורא
(פארטער, רעכטס)

וואו עס ווערען פינקטליך און געווישנהאפט ערלעדיגט אלע ארט ביטעס אין פערשידענע אינשענדעט, ווי אויך קלאוזולעס, זאבעזפיעטשעניעס, פדוואלעניעס אויף פאדאטעק דאכאדאווי, אויסקויף פון פאטענטען.

בעמערקונג: ביטעס וועגען ענדערן דעם פאטענט אויף א קלענערע קאטעגאריע ווערען אנגענומען נור ביז'ן 15-טען דעצעמבער.

בעמערקונג: פערשידענע עצות וועגען פאדאטקאווע ספראוועס ווי אויך אנדערע פראגען ווערען ערטיילט דורך א ספעציעלען גוט בעקאנטען יוריסט. מיט אכטונג

Sz. Hochberg, Pl. Wolności 3, tel. 216-58

איבערצוגעבען
פון זאפארט א געהעלב געאיינגעט צו אלעם.
צו ערפאהרען נאוואָ-צעגעלניאנא 17 אין דער ביר-שעק. 30661

Dr. med. B. Robinson
פיעטריקאווער 10, טעל. 131-86

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיפטונג פאר קראנקע אויף קילעם פאר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויסערס און פיס.

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער הינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאן און עס פאלט אריין אין דעם בויך און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל גומענע הייל-באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פראפעסאָרען מיט מיינע בעהאנדלונג און פון דייטשען פראפעסאר-דאקטאר ברוכו רעקומענדירט בעזונדערן זיכער דעם שוואכסטען און געפעהרליכסטען

ביינער. אויך פאר הויקערס לאמונגען מיט הייל-באנדאזען און אפאראטען פאר פערקרימטע גוף און פלאטש-פוס ספעציעלע איינלאגען אין די שיך. קינסטליכע גומענע פיס און הענט, גומענע זאקען פאר די גרעסטע קראנקע אדערן.

עמפפאנגס פון 9 ביז 1 מיטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענט.

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT Ortoped von Lemberg
Łódź, WÓLCZAŃSKA 10, tel. 221-77, front, parter

בעמערקונג: דאס הערוזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבעדינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר דאראנטש, פראפ. ד"ר י. מארישלער, פראפ. ד"ר ב. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע. מיר נעהמען אויך אן מעדיצינישע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

דאס געעהרטען ח' ד"ר. י. ראפאפארט, ספעצ. פאר ברוך-לײדענדע אין לאדז, וואולטשאנסקא 29, פראנט 2. שטאק, פאר דער גיכער אינטערעסירענדער הילף און רעטען מיך דעם ערשטען טאג ראש השנה פון דעם שמערצען און פאר מיין לעבען געפעהרליכען ברוך, פאר דעם וויסע שאצליכען אנלעגען פון דעם באנדאזש פון זיך מעדערע דאנק איך אויך דעם וועג העצליך און עמפעהל איהם דאדורך פאר אלע ברוך-לײדענדע

Dr. M. Minzer, N lekarz kolejowy K. Chorych.

אבאנעמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט צושטעלען א היים; אויף דער פראווינץ 6 זל. א חודש אין אויסלאנד — 8 זל.

פאר'ן איינהאלט און טערמינען די אנאנסען איז די רעדאקציע נישט פערענטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען און בייטאג.

אנאנסען-פרייז: פאר'ן טעקסט — 18 גר. פריטאג און ערב יו"ט — 24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען; אין טעקסט — 40 — 60 — 4; נאכ'ן טעקסט — 12 — 18 — 8; פאר א טויטען-שורה: איבער דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.